

Årsredovisning

för Högskoleverket 1998

Årsredovisning för Högskoleverket 1998

PRESENTERAT AV HÖGSKOLEVERKET, MARS 1998

GRAFISK FORM & FIGURER
Högskoleverkets informationsavdelning

TRYCK
Omslag: Printgraf, Stockholm, mars 1998

PAPPER
Munken Cream

ISBN 91-88874-19-2

www.hsv.se

Innehållsförteckning

T.f. GD sammanfattar _____	4
Högskoleverket _____	12
HÖGSKOLEVERKETS UPPDRAG OCH VERKSDEKLARATION _____	12
VERKSAMHETSGRENAR _____	13
ORGANISATION _____	13
PERSONAL _____	14
KOSTNADER OCH FINANSIERING _____	14
Resultatredovisning _____	17
KVALITETSBEDÖMNINGAR AV HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING _____	17
BESKRIVNING OCH ANALYS AV HÖGSKOLAN OCH DESS OMVÄRLD _____	22
RÄTTSSÄKERHET INOM HÖGSKOLAN _____	28
STÖD OCH UTVECKLINGSINSATSER FÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR _____	31
REKRYTERING TILL HÖGRE UTBILDNING _____	39
INTERNATIONELL RÖRLIGHET FÖR STUDENTER OCH AKADEMISKT UTBILDADE _____	47
DET SVENSKA UNIVERSITETSDATORNÄTET – SUNET _____	52
PERSONAL _____	57
KOMPETENSFÖRSÖRJNING _____	58
LEDNING OCH ADMINISTRATIVT STÖD _____	58
LOKALER _____	59
INTERNT KVALITETSARBETE _____	59
ÖVRIGA UPPDRAG _____	59
Bokslut _____	61
RESULTATRÄKNING I JANUARI–31 DECEMBER 1998 _____	61
BALANSRÄKNING 31 DECEMBER 1998 _____	62
ANSLAGSREDOVISNING 1998 _____	63
FINANSIERINGSANALYS 1998 _____	65
BOKSLUTSKOMMENTARER OCH NOTER _____	67
SUNET 1998 _____	70
SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA _____	71
UPPGIFTER BOKSLUT 1998 _____	71

T.f. GD sammanfattar

FRAMGÅNG MÅSTE STÄNDIGT VINNAS PÅ NYTT

En av Högskoleverkets viktigaste uppgifter är att genom återkommande prövningar av olika aspekter av verksamheten vid svenska universitet och högskolor bidra till att såväl akademisk grundutbildning som forskning och forskarutbildning håller en hög internationell standard. Motsvarande krav måste givetvis kunna ställas på Högskoleverkets egen verksamhet, vilket regeringen också föreskriver i regleringsbrevet för 1998:

Högskoleverket skall se till att ett kvalitetsutvecklingsprogram som avser hela Högskoleverkets verksamhet finns vid myndigheten.

KVALITETSGRANSKNING AV HÖGSKOLEVERKET

Som ett led i det interna kvalitetsarbetet föreslog dåvarande generaldirektören Agneta Bladh i november 1997 styrelsen, att verket skulle utvärderas av en extern bedömargrupp. Styrelsen biträdde detta förslag och uppdrog åt f.d. generaldirektören Ingemar Mundebo (ordf.), f.d. generaldirektören Britt-Marie Bystedt, f.d. högskolerektorn Anders Stening samt studeranden Veronica Rundqvist att genomföra utvärderingen.

Rapporten ”Framgång måste ständigt vinnas på nytt” (efter ett ofta citerat uttalande av den avgående universitetskanslern Stig Hagström) överlämnades av bedömargruppen till styrelsen i november 1998. Utvärderarna konstaterar:

Sammanfattningsvis gör vi sålunda bedömningen att Högskoleverket väl fullgjort och fullgör sin roll som nationell högskolemyndighet. Verket har motsvarat statsmakternas intentioner och förväntningar och har förtroende i omvärlden, inklusive universitet och högskolor. Samtidigt har verket en roll som gör att framgång inte en gång för alla är given. Krav och förväntningar förändras ständigt, verket värderas ständigt, inte i former som denna, men genom de värderingar som dagligen formuleras i omvärlden.

Framgång måste alltså ständigt vinnas på nytt (s. 49).

Bedömargruppens rapport ger således en i huvudsak positiv bild, men en del tillkortakommanden påpekas också. De viktigaste torde vara att verket i sina bedömningar uttrycker sig väl försiktigt, och att många av verkets aktiviteter, t.ex. tillsynen, inte är tillräckligt kända inom sektorn. Verket har tagit åt sig denna kritik och kommer under 1999 och fortsättningsvis att sträva efter klara och entydiga ställningstaganden. Detta bör rimligen medföra att verksamheten blir mer uppmärksammas både av akademiska lärare, studenter och allmänheten.

Utvärderarna konstaterar även att de mera övergripande ambitioner som angavs i 1998 års verksamhetsplan inte till fullo fullföljts. I verksamhetsplanen för 1999 har därför tydligare prioriteringar gjorts för avdelningarnas verksamheter.

FÖRBÄTTRAD DIALOG

Det förtjänar också att påpekas att de korta, stundom mycket korta, tidsramar som gällt för både remisser av stor betydelse för sektorn och andra regeringsuppdrag haft en negativ påverkan på verkets möjligheter att realisera verksamhetsplanens intentioner. Dialogen mellan departementet och verket bör därför stärkas och fördjupas under 1999 för att undvika att personalen med kort varsel tvingas prioritera ned uppgifter av strategisk karaktär för att lösa kortsiktiga utredningsuppdrag.

VISSA VERKSAMHETER GRANSKADES INTE

Av tidsskäl måste bedömargruppen prioritera vissa delar av verkets mångfacetterade verksamhet, och viktiga delar blev således inte granskade vid detta tillfälle. Det gäller t.ex. statistikuppdraget och verkets stödjande insatser, såväl vad avser stöd till pedagogisk utveckling som regeringsuppdrag avseende vissa utbildningar. Jag kommer därför att kommentera dessa i det följande.

KOMPETENSEN INOM HÖGSKOLEVERKET ÄR GOD

Bedömargruppen betonar ofta den kompetens inom många olika områden som präglar verkets personal. Av rapporten framgår således att verket i stort svarar mot den beskrivning som i verksdeklarationen uttrycks som:

Högskoleverket präglas av saklighet och insikt om sektorns villkor.

SJU VERKSAMHETSGRENAR

Måluppfyllelse och resultat för de sju verksamhetsgrenarna som regeringen föreskrivit i regleringsbrev framgår av denna årsredovisnings resultatredovisning. Men jag vill redan här kommentera vissa delar av verksamheten och konsekvenserna för 1999.

NYA MÅL FÖR KVALITETS-GRANSKNINGSARBETET

I ”Framgång måste ständigt vinnas på nytt” kommenteras verkets kvalitetsarbete i ett längre avsnitt. Bedömargruppen konstaterar att:

Som tidigare nämnts betonar regeringen i regleringsbrevet för 1998 att Högskoleverket skall utveckla utvärderingsarbete och höja ambitionsnivån när det gäller att granska och främja utbildningens och forskningens kvalitet. *Vi anser att utvärdering och kvalitetsarbete är en av de mest centrala uppgifterna för Högskoleverket (s. 33).*

Den mycket kraftiga expansionen av högre utbildning i alla industriländer har naturligt ökat behovet av både kvalitetsgarantier och kvalitetskontroll. Såväl anslagsgivande organ som universitet och högskolor själva söker efter metoder som förenar enkelhet med validitet och reliabilitet. Det är viktigt att konstatera att de svenska lärosätena har en positiv inställning till verkets granskning av kvalitetsarbetet – vitsordat inte minst av bedömargruppen – och att ”den svenska modellen” har väckt berättigad uppmärksamhet utomlands. Verkets metodik för granskning av kvalitet och kvalitetsarbete jämförs ständigt både med den internationella forskningsfronten inom området och utvecklingen i andra länder, främst Nederländerna och Storbritannien.

Därmed inte sagt att verket slagit sig till ro med nuvarande metodik. Innan hon lämnade verket för nya uppgifter i oktober 1998 hade generaldirektören Agneta Bladh tillkallat en referensgrupp bestående av framträdande universitets- och högskolerepresentanter och studenter för att utveckla kvalitetsaspekten i verket granskningar. Av förståeliga skäl har gruppen avvaktat den nya universitetskanslerns tillträde när det gäller en ny inriktning av verksamheten. I delvis nya former kommer detta arbete att återupptas under 1999.

Inom verket har också en översyn av examensrättsprövningarna initierats, och ett principförslag kommer att föreläggas styrelsen under våren 1999. I överensstämmelse med regeringens önskemål kommer kvalitetsgranskningen fortsättningsvis även att omfatta

forskarutbildningen.

REKRYTERING TILL HÖGRE UTBILDNING

Verkets information till blivande högskolestudenter har genomgående fått mycket goda vitsord, t.ex. "Studenthandboken". Den försöksverksamhet som bedrivits med en såväl för forskare som för allmänhet begriplig och lättillgänglig forskningsinformation över Internet – det s.k. SAFARI-projektet – har utvecklats positivt. Regeringen har också anslagit fortsatta medel för denna verksamhet. SAFARI-projektet har karaktär av en distribuerad databas, dvs. respektive "ägare" av data svarar för uppgifternas aktualitet.

Eftersom flertalet universitet och högskolor numera presenterar uppgifter om program och kurser på Internet, avser verket att under 1999 tillsammans med tre högskolor på motsvarande sätt utveckla den nätburna studieinformationen (ASKen) enligt den modell som utvecklats inom SAFARI-projektet. Dessutom kommer Högskoleverket under 1999 att starta ett projekt där ASKen kompletteras med ett övergripande webb-baserat system för studieinformation. Målet är att blivande studenter från en enda ingång på Internet så småningom ska hitta relevant information om allt från program- och kursutbud till finansieringsmöjligheter, studentbostäder och aktiviteter inom respektive studentkår.

Tillträdesreglerna för högre utbildning spelar naturligtvis också en viktig roll för rekryteringen till högre utbildning. Eftersom dessa i stor utsträckning styr studenternas studieval i gymnasieskolan, är det ur rättssäkerhetssynpunkt väsentligt att reglerna inte plötsligt ändras. Samtidigt måste dock ej avsedda snedeffekter naturligtvis rättas till, vilket t.ex. varit fallet med vissa omräkningsskalor för utländska gymnasiebetyg. De nya reglerna kom emellertid att tillämpas tidigare än vad verket ansåg vara lämpligt, vilket ledde till viss förvirring bland de sökande.

INTERNATIONELL RÖRLIGHET

En ökande andel studenter väljer att studera utomlands. En för studenten väsentlig fråga blir då om studiemedel kommer att utgå eller ej. I många fall remitteras ärenden från Centrala studiestödsnämnden till Högskoleverket för avgörande om föreslaget lärosätets lämplighet. Ur studentens synpunkt blir följden därmed en otillständigt lång handläggningstid. Högskoleverket kommer att föreslå en ny handläggningsordning, där studenterna först vänder sig till verket för besked om det tänkta lärosätets ställning.

I budgetpropositionen för 1999 framhåller regeringen vikten av internationella kontakter, även utanför EU och Nordamerika. Det

förtjänar därför att framhållas att verket, genom Grundutbildningsrådet och chefs- och ledarskapsprogrammet, har ett mångårigt samarbete med motsvarande australiska organisationer, som även biträder med kontakter i Asien. I samarbete med STINT har främst chefs- och ledarskapsprogrammet också utvecklat kontakter med Latinamerika.

I samarbete med STINT och med Levande Pedagogers Sällskap förbereder verket dessutom en satsning på ett lärar- och studentutbyte med några framstående amerikanska "liberal art colleges" för att undersöka om lärosäten som uteslutande ägnar sig åt grundutbildning skulle ha en plats i den framtida högre utbildningen i Sverige. Denna verksamhet har ett naturligt samband med ett projekt som verket har påbörjat. Projektet behandlar frågan masters-/magisterexamen och dennas förhållande till grund- och påbyggnadsutbildning.

Bedömargruppen framhåller att:

Samstämmiga uppgifter talar för att man inom verket har en hög kompetens och betydande kunskap om utländska utbildningar (s. 38).

Genom den reorganisation av verkets internationella verksamhet som påbörjades hösten 1998 kommer dessa kunskaper att bättre kunna tas till vara inom verket och därmed också kunna tillgodose bedömargruppens synpunkter på behovet att föra in det internationella perspektivet i andra delar av verksamheten. En ökad projektverksamhet med deltagande från alla avdelningar torde även kunna tillgodose bedömargruppens krav på analyser av mera långsiktiga utvecklingstendenser i omvärlden.

Verket är således väl rustat för fortsätta att stödja en utvidgad internationalisering.

ÖKAD KONKURRENS STÄLLER STORA KRAV PÅ PLANERING AV STUDIEMILJÖN

Frågan om "studiemiljö" blir naturligtvis av avgörande intresse i ett samhälle där flertalet medborgare har tillgång till Internet. Detta bör påverka utformningen av de lokalprogram som f.n. utarbetas vid universitet och högskolor för att kunna möta både behovet av ytterligare studieplatser i akademisk grundutbildning och för fortbildning av yrkesverksamma. I samarbete med Akademiska Hus genomförde verket ett seminarium om "det pedagogiska rummet" under 1998. Erfarenheterna från detta presenterades och diskutera-

des vid den årliga rektorskonferensen i januari 1999 och kommer att diskuteras vid ett antal regionala seminarier under våren 1999.

TILLSYN

Tillsynsverksamheten syftar ytterst till att säkerställa den enskildes rättssäkerhet vid universitet och högskolor. Antalet anmälningar från enskilda personer har varit relativt konstant under åren. Tillsynen har emellertid utökats till att också omfatta dels vissa centrala områden inom universitetens och högskolornas verksamhet, t.ex. ”Rättssäker examination”, dels revision av enskilda lärosäten.

Tillsynsverksamheten kommer att öka ytterligare under 1999 och också bli ett regelmässigt inslag i verkets allmänna kvalitetsbedömningar. I överensstämmelse med bedömargruppens förslag kommer verkets ställningstaganden i enskilda ärenden att göras allmänt tillgängliga genom en särskild publikation.

STATISTIKFUNKTIONEN

Jag vill i detta sammanhang också lyfta fram verkets statistikfunktion. Samarbetet med SCB omfattar numera även en ny rutin för inhämtande av statistiska uppgifter, vilket både avlastar lärosätena och förbättrar kvaliteten i statistiken.

Inte minst genom den s.k. NU-databasen kan verket tillhandahålla statistisk information av stor betydelse för beslutsfattare inom sektorn. Verkets strävan är att tillhandahålla sådan information att tvekan inte ska behöva förekomma om ändamålsanslagens storlek eller om vissa utbildningar har erhållit ökade eller minskade resurser.

JÄMSTÄLLDHET

Även om det enskilda lärosätet har ansvar för jämställdhetsarbetet, framhåller bedömargruppen att Högskoleverket bör ta en mera aktiv roll t.ex. när det gäller information och opinionsbildning samt åtgärder för att införa ett jämställdhetsperspektiv i universitets och högskolors forskning. I dagsläget är verkets jämställdhetsarbete dåligt känt hos intressenterna.

Till verket har under året knutits ett särskilt Jämställdhetsråd med företrädare för såväl lärare och studenter som samhället i övrigt. Rådet kommer under 1999 att disponera utökade resurser för en

informations- och seminarieverksamhet i syfte att sprida kunskaper och idéer om hur ökad jämställdhet skulle kunna uppnås.

Ett omfattande material kring den s.k. JÄST-kommitténs verksamhet har samlats in under året. Utvärderingsarbetet fortsätter och kommer att avslutas under 1999.

Det finns dock anledning att besinna bedömargruppens påpekade att:

Det synes vidare ofrånkomligt att arbetet på lärosätena även i fortsättningen måste stödjas genom särskilda projektmedel. Vi ser här en klar parallell till den effekt Grundutbildningsrådets projektbidrag har på verksamheten inom området (s. 38).

Med nuvarande anslagsram saknar emellertid verket möjlighet att avsätta särskilda projektmedel för detta ändamål. Samtidigt pekar bedömargruppen på att även relativt blygsamma resurser som använts av regeringen – i detta fall två miljoner kronor – kan få avsevärda effekter på utbildningar i ekonomi och juridik.

STÖD OCH UTVECKLINGSINSATSER

Vid sidan av Grundutbildningsrådets stöd till lärarinitierade projekt har verket haft ett antal regeringsuppdrag att fördela medel för lärarutbildningens forskningsanknytning, fortsatt utveckling av IT-pedagogik (inklusive forskning om IT-pedagogik), genus i ekonomi och juristutbildningar, konstnärliga inslag i teknisk och naturvetenskaplig utbildning samt teknik- och naturvetenskapscentra.

Åtminstone två lärdomar torde kunna dras av årets verksamhet. En är att det för nya uppgifter för lärosätena (t.ex. lärarutbildningens forskningsanknytning) fordras både tid och stöd för att kunna åstadkomma en ”mottagarorganisation” som på ett adekvat sätt kan nyttiggöra centralt beviljat projektstöd. Den kritik som riktades mot verket våren 1997 för att verket inte omedelbart fördelat av statsmakterna anslagna medel enligt något ”nyckeltal” har i dag förbytts till samförstånd och större förståelse för utvecklingsarbetets krav. Därutöver har samverkan mellan lärarutbildningen och mera forskningsorienterade verksamheter förstärkts.

Den andra är att utvecklingsarbete tar tid. De tidsramar som anges i regeringsuppdragen är ofta orealistiska, om både kvalitet och omsorg om studenten ska vara ledstjärnor. Även i detta sammanhang finns anledning att hänvisa till bedömargruppen: *Hög kvalitet är viktigare än hög kvantitet* (s. 36).

Ledarskapsprogrammet torde nu ha funnit sina former. Bland

årets nyheter märks framför allt en mycket uppskattad konferens för styrelseledamöter, workshops för externa ordförande och rektorer samt ett introduktionsprogram för nyutnämnda rektorer.

TYDLIGARE PRIORITERINGAR AV VERKSAMHETEN 1999

För 1999 har verket strävat efter tydligare prioriteringar av verksamheten, vilket bl.a. tagit sig uttryck i tre s.k. verksprojekt till vilka kompetenser från samtliga avdelningar har knutits:

1. *Universitetet och pengarna*, som behandlar behovet av och möjligheterna till extern finansiering av såväl utbildning som forskning på längre sikt;
2. *Studentperspektiv på verksamheten vid universitet och högskolor*, som ska formulera kvalitetskrav med utgångspunkt i önskemål från nya studentgrupper;
3. *Magisterprojektet*, som ska undersöka ev. behov och systemkonsekvenser av en magister-/masterexamen för påbyggnadsutbildning ("graduate studies").

I många avseenden har 1998 varit ett år då verket utsatts för stora påfrestningar. Trots detta har flertalet uppställda mål nåtts, och verket står väl rustat för 1999.

Hans Jalling

Högskoleverket

HÖGSKOLEVERKETS UPPDRAG OCH VERKSDEKLARATION

Högskoleverket ska enligt regeringen ”svara för vad som – utifrån de gällande principerna för styrning av högskolesystemet – är nationella intressen” (prop 1994/95:165). Högskoleverket har fastställt följande verksdeklaration som styr verksamheten:

- *Högskoleverket verkar för att individens, arbetslivets och samhällets krav på högskolesektorn tillgodoses*

Högskoleverkets övergripande mål är att bidra till att förbättra och förnya förutsättningarna för högre utbildning och forskning. Utbildning, forskning och samverkan med det omgivande samhället är högskolans huvuduppgifter. Högskolelagen stadgar att verksamheten ska vila på vetenskaplig grund och vara av hög kvalitet samt att verksamheten ska främja kulturell förståelse och insikt i internationella förhållanden. I centrum för högskolan står ett lärande präglad av kritiskt tänkande och nyfikenhet som ska gagna såväl individens, arbetslivets som samhällets långsiktiga utveckling.

Högskoleverket ska sätta studenten och dennes lärande i fokus. Verket ska också kommunicera resultaten av sin verksamhet till individ, arbetsliv och samhälle på ett målgruppsanpassat sätt.

- *Högskoleverket granskar högskolesektorn och främjar dess utveckling*

Svenska universitet och högskolor har av principiella och praktiska skäl getts en betydande självständighet i förhållande till sin uppdragsgivare. Det enskilda lärosätet har det fulla ansvaret för sin verksamhet. Högskoleverket utgår från och bejakar denna grundläggande ansvarsfördelning mellan riksdag, regering och universitet och högskolor.

Resultat av Högskoleverkets verksamhet läggs till grund för såväl statsmakternas överväganden och beslut som högskolornas egna bedömningar. Högskoleverkets uppgifter vänder sig också till enskilda individer.

- *Högskoleverket präglas av saklighet och av insikt om sektorns villkor*
Verket understödjer den värde- och kunskapstradition som bärs av universitet och högskolor. När vi utför våra uppgifter ska vi ha hög professionell kompetens, nationell överblick samt kunskap om andra länders högskolesystem.

För Högskoleverket är samverkan med universitet och högskolor och andra nationella myndigheter av stor vikt. Vidare eftersträvar verket nära kontakter med enskilda organisationer och andra intressenter i högre utbildning och forskning.

VERKSAMHETSGRENAR

Högskoleverkets verksamheter har delats in i sju verksamhetsgrenar som på ett övergripande sätt visar vilka uppgifter verket utför. Verksamhetsgrenarna är:

- Kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning
- Beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld
- Rättssäkerhet inom högskolan
- Stöd- och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor
- Rekrytering till högre utbildning
- Internationell rörlighet för studenter och akademiskt utbildade
- Det svenska universitetsdatornätet – SUNET.

ORGANISATION

Högskoleverket var under 1998 organiserat i sju avdelningar:

- Avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete
- Informationsavdelningen
- Internationella avdelningen
- Juridiska avdelningen¹
- Uppföljnings- och utredningsavdelningen
- Utvecklingsavdelningen²
- Administrativa avdelningen.

¹ Juridiska avdelningen svarar för kansliuppgifter till Överklagandenämnden för Högskolan samt Högskolans avskiljandenämnd.

² Utvecklingsavdelningen svarar för kansliuppgifter till Grundutbildningsrådet.

Högskoleverket leddes under 1998 av en styrelse vars ordförande var universitetskansler samt av en generaldirektör som var myndighetschef. Från den 1 januari 1999 leds verket av en styrelse med en extern ordförande samt av universitetskanslern, som är myndighetschef.

Vid verket finns följande beslutande och rådgivande organ:

- SUNET:s styrelse (beslutande)
- Grundutbildningsrådet (beslutande)
- Rådgivande grupp för statistik och uppföljning (rådgivande)
- Provrådet (rådgivande)
- Jämställdhetsrådet (rådgivande).

PERSONAL

Högskoleverket hade 126 anställda vid 1998 års utgång. Motsvarande antal var 110 år 1996.

KOSTNADER OCH FINANSIERING

Högskoleverkets kostnader ökade väsentligt – ca 70 miljoner kronor – mellan 1996 och 1997 (figur 1). Ökningen berodde i första hand på att regeringen gav Högskoleverket flera nya uppdrag och tilldelade verket särskilda anslag för dessa. Uppdragen bestod av att fördela medel som ska utveckla undervisningen inom grundutbildningen. De största satsningarna 1997 gällde doktorandtjänster som innehas av kvinnor (22,8 miljoner kronor) och pedagogisk användning av IT i den högre utbildningen (17,8 miljoner kronor).

Ökningen berodde också på att kostnaderna för SUNET ökade – från 45,5 till 75,9 miljoner kronor. De två främsta skälen var att de internationella förbindelserna uppgraderades, och att SUNET med externa medel från KK-stiftelsen ökade säkerheten i den svenska delen av Internet.

Högskoleverkets kostnader för 1998 är så gott som oförändrade jämfört med 1997. Under året har verket nästan helt genomfört flera av de uppdrag som verket fick 1997. Det har medfört att kostnaderna för de särskilda anslagen har ökat med 20,5 miljoner kronor. Den största ökningen gäller forskningsanknytning av lärarutbildningen (6,7 miljoner kronor). Samtidigt har kostnaderna på myndighetsanslaget för högskoleprovet, Grundutbildningsrådets utdelning av projektmedel och verkets förvaltningkostnader minskat med 17 miljoner kronor.

SUNET:s totala kostnader har varit oförändrade, men kostnaderna för de internationella förbindelserna har dock fortsatt att öka. Samtidigt har kostnaderna för att driva det nationella nätet minskat

Figur 1. Verksamhetens kostnader (mkr)

Verksamhetsgrenar	1998	1997	1996
Kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning	23,6	25,4	20,0
Beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld	29,0	25,4	24,2
Rättssäkerhet inom högskolan	8,3	7,7	6,4
Stöd och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor	74,4	76,1	44,5
Rekrytering till högre utbildning	54,7	54,6	41,7
Internationell rörlighet för studenter och akademiskt utbildade	41,7	40,5	54,4
Det svenska universitetsdatornätet – SUNET	77,1	75,9	45,6
Summa	308,8	305,6	236,8

Figur 2. Verksamhetens finansiering (mkr)

	1998	1997	1996
Myndighetsanslag			
Kanslersämbetet	0	27,0	0
Högskoleverkets ramanslag	126,0	114,8	162,9
Avgifter m.m.			
Högskoleprovet	16,5	19,9	20,1
Övriga intäkter	4,3	2,3	5,0
Delsumma	146,8	164,0	188,1
Särskilda anslag			
SUNET	77,1	75,9	18,3
Kvinnliga doktorander	26,4	22,8	0
Pedagogisk användning av IT i högre utbildning	9,1	17,8	0
Erasmus	16,5	9,8	21,3
Teknik och naturvetenskapscentra	11,1	7,0	0
Tempus	2,6	4,0	6,3
Övriga EU-medel	0,5	0	0
NOT	6,5	3,3	2,9
Engagera konstnärer inom medicin, naturvetenskap och teknik	1,4	0	0
Forskningsanknytning av lärarutbildningen	7,2	0,5	0
Nationellt system för forskningsinformation	1,5	0,5	0
Genus i juridik och ekonomutbildningar	1,7	0	0
Utvärdering av Försvarshögskolan	0,4	0	0
Delsumma	162,0	141,6	48,7
Summa	308,8	305,6	236,8

Figur 2 visar endast en sammanfattning av anslagen. Samtliga anslag samt tilldelade, utnyttjade och kvarstående belopp för respektive anslag framgår av anslagsredovisningen i bokslutet.

med motsvarande belopp.

Under rubriken "Myndighetsanslag" (figur 2) finns Högskoleverkets förvaltningskostnader. Det ena myndighetsanslaget – Kanslersämbetet – är de medel som kvarstod när ämbetet lades ned 1995. Verket fick använda dessa medel på samma sätt som verkets eget ramanslag för att täcka löne- och lokalkostnader samt omkostnader för verkets anställda. Anslaget för Kanslersämbetet förbrukades helt under 1997.

Under rubriken "Myndighetsanslag" finns inte enbart förvaltningskostnader. I Högskoleverkets ramanslag ingår grundutbildningsrådets ekonomiska bidrag till lärarinitierade utvecklingsprojekt. Bidragen uppgick till 20 miljoner kronor 1998, 28,5 miljoner kronor 1997 och 41 miljoner kronor 1996.

Under 1996 ingick också en del av SUNET:s utgifter (27,3 miljoner kronor) i Högskoleverkets ramanslag. Dessa medel fick inte användas för att täcka löne- och lokalkostnader eller omkostnader för verkets anställda.

Under ramanslaget utgör också Högskoleprovet ett eget resultat-område. Provet finansieras genom avgifter och det över- eller underskott som uppstår får inte användas till andra verksamheter eller täckas med andra medel.

Av delsummorna 146,8 miljoner kronor 1998, 164 miljoner kronor 1997 och 188,1 miljoner kronor 1996 är således 110 miljoner kronor (1998), 115 miljoner kronor (1997) och 100 miljoner kronor (1996) förvaltningskostnader.

Av förvaltningskostnaderna är den största kostnaden lönerna och de sociala avgifterna för verkets anställda, som uppgick till 51 miljoner kronor 1998, jämfört med 42 miljoner kronor 1996. Ökningen beror främst på att verket anställt personal för att kunna fördela de nya särskilda anslagen.

De två näst största kostnaderna är statistikansvaret, 12,3 miljoner kronor och verkets lokaler, 9,1 miljoner kronor. Dessa kostnader har ökat med 3,1 respektive 1,2 miljoner kronor sedan 1996.

Under rubriken "Särskilda anslag" (figur 2) finns flera olika anslag som normalt inte ska bekosta löner, lokaler och omkostnader för verkets anställda. Förutom detta har de olika karaktär. En del utgör transfereringar. Medlen för Erasmus, Tempus, teknik- och naturvetenskapscentra, att engagera konstnärer inom medicinsk, naturvetenskaplig och teknisk utbildning och forskning, medlen till kvinnliga doktorander, liksom medlen för forskningsanknytning av lärarutbildningen är sådana exempel. Andra, som SUNET, NOT och nationellt system för forskningsinformation har en annan karaktär.

Merparten av de särskilda anslagen fördelar alltså Högskoleverket till andra användare. Verket bestämmer varken beloppet eller ända-

målen. Verket kan inte heller flytta pengarna till andra ändamål. Däremot påverkar verket vilka arbetsmetoder som ska användas för att medlen ska användas på effektivaste sätt.

Som framgår av figur 3 är verksamheterna huvudsakligen anslagsfinansierade. Av den totala omslutningen på 308,8 miljoner kronor utgör 267,8 miljoner kronor, eller 87 procent statliga anslag. Intäkterna uppgår till 24,5 miljoner kronor och består främst av avgifter för högskoleprovet 16,5 miljoner kronor. Övriga intäkter är ränteintäkter, användaravgifter till SUNET, intäkter för konferenser, för-

Figur 3. Andelen anslag, intäkter och övriga medel under 1998

Verksamhetsgrenar	Anslag	Intäkter	EU-medel
Kvalitetsbedömningar av högre utbildning och forskning	97%	3%	0%
Beskrivning och analys av högskolan och dess omvärld	99%	1%	0%
Rättssäkerhet inom högskolan	99%	1%	0%
Stöd och utvecklingsinsatser för universitet och högskolor	99%	1%	0%
Rekrytering till högre utbildning	68%	32%	0%
Internationell rörlighet för studenter och akademiskt utbildade	56%	3%	41%
Det svenska universitetsdatornätet – SUNET	96%	4%	0%

säljning av publikationer, m.m. EU-medel består av stipendier till personer som studerar utomlands (16,5 miljoner kronor).

Resultatredovisning

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Pröva examensrätter	4,2	5,4	2,4
Ompröva beviljade examensrätter	0,5	0,5	0,4
Pröva inrättande av professurer	0,1	0,7	0,8
Pröva universitet och vetenskapsområden	1,5	0,5	0
Bedöma kvalitetsarbete	5,3	7,0	6,5
Nationella utvärderingar	9,4	8,4	7,6
Kvalitetsutveckling	2,6	2,9	2,2
Summa	23,6	25,4	20,0

KVALITETSBEDÖMNINGAR AV HÖGRE UTBILDNING OCH FORSKNING

Högskoleverket granskar kvalitet och kvalitetsarbete vid universitet och högskolor. En form av bedömning rör förutsättningarna för högskolor att utfärda examina inom grundutbildningen. Högskoleverket granskar också kvaliteten i utbildningar, ämnen och andra delar av högskolans verksamhet. Kvalitetsarbetet vid universitet och högskolor granskas särskilt.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Pröva de kvalitativa förutsättningarna för olika utbildnings- och forskningsverksamheter vid enskilda universitet och högskolor.
- Genomföra utvärderingar och bedömningar som underlag för statsmakternas respektive universitetens och högskolornas åtgärder för att förbättra kvaliteten inom utbildning och forskning.

NEDBRUTNA MÅL

- Verkets utvärderingar och bedömningar ska i större utsträckning omfatta forskning och forskarutbildning.
- Genomföra likvärdiga bedömningar vid samtliga prövningar.
- Genomföra kvalitetsbedömningar på ett effektivt och professionellt sätt.

MÅLUPPFYLLELSE

Under 1998 har en extern bedömaregrupp utvärderat några av Högskoleverkets verksamheter, däribland kvalitetsbedömningarna. Enligt bedömaregruppen tycks verkets arbete ha haft goda effekter på verksamheten vid universitet och högskolor. Bedömaregruppen ansåg dock att det är nödvändigt att verket i högre grad inriktar sig på utvärderingar och uppföljningar som avser kvaliteten i verksamheten vid universitet och högskolor. Högskoleverket instämmer i denna bedömning och kommer att inrikta samtliga bedömningar mer mot kvaliteten och resultaten i verksamheten. Bedömaregruppen framhöll också vikten av en noggrann sammansättning av expertgrupper, av

utökat samråd vid val av experter och av mera tid för platsbesöken. Högskoleverket delar dessa synpunkter och arbetar vidare på att ytterligare förbättra professionaliteten i dessa avseenden.

Måluppfyllelsen har varit god vad gäller *prövningar av examensrätter, professurer, universitet och vetenskapsområden*. Det finns numera många belägg via omprövningar och uppföljningar bl.a. för att examensrätts- och professursprövningarna har bidragit till att driva på utvecklingen vid högskolorna. Detta kommer också till uttryck i att prövningarna går mot större områden. Verket har under 1998 genomfört fyra universitets- och fem vetenskapsområdesprövningar.

Måluppfyllelsen har också varit god vad gäller *bedömningar av kvalitetsarbete*. Samtliga lärosäten har nu bedömts. Högskoleverket har följt upp bedömningarna efter ett år och konstaterat att universitet och högskolor har genomfört förändringar i verksamheten. Exempel på sådana är nya kvalitetsutvecklingsprogram inklusive åtgärdsprogram, förändring av ledningsstrukturer, en medveten satsning på att rekrytera kvalificerade lärare samt förnyelse av undervisningsmetoder och lärarfortbildning. Den andra omgången av kvalitetsarbetsbedömningarna påbörjas under våren 1999 och kommer att inriktas mer mot resultatet av kvalitetsarbetet.

Även vad gäller *nationella utvärderingar* har måluppfyllelsen varit god. Ambitionsnivån när det gäller antalet utvärderingar har höjts. Fyra utvärderingar har avslutats under året och åtta pågår. Utvärderingarna har i en uppbyggnadsfas inriktats på ämnen, program och teman, vilket innebär att kvalitetsbedömningar av forskning och forskarutbildning fortfarande är ett tämligen utvecklat område. Utvärderingar kan leda till vidare åtgärder. I exemplet magisterutvärderingen påvisades magisterexamens oklara relation till forskarutbildning och arbetsliv. Behovet av eventuella nya examina utreds f.n. av verket.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Arbetet med att utveckla prövningar, utvärderingar och bedömningar sker kontinuerligt genom att verket följer den nationella och internationella utvecklingen inom området, samt genom återkommande erfarenhetsutbyten inom såväl nordiska som europeiska nätverk.

Pröva examensrätter

Antalet genomförda prövningar har mer än fördubblats under treårsperioden (figur 4). Prövningarna av högskolor med offentlig huvudman har till största delen gällt magisterexamensrätt inom humaniora, samhällsvetenskap, vård och teknik. Inom vårdområdet har dessutom ett antal prövningar av kandidat- och yrkesexamina genomförts. Verket har också prövat lärarexamina samt apotekarexamina.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå vilka olika typer av ärenden som har inkommit och avgjorts om

- prövning av examensrätter
- uppföljning av tidigare beviljade examensrätter
- inrättade professurer.

För respektive ärendetyp ska den totala kostnaden framgå. Större förändringar mellan åren ska analyseras och kommenteras.

Vidare ska Högskoleverket redovisa dels vilka åtgärder som berörda universitet och högskolor vidtagit eller avser att vidta med anledning av genomförda utredningar, dels vilka ytterligare ärenden som inkommit till eller initierats av verket mot bakgrund av detta.

Figur 4. Genomförda examensrättsprövningar

	1998	1997	1996
Högskolor med offentlig huvudman	91	68	26
Enskilda utbildningsanordnare	9	13	17
Summa	100	81	43
Kostnader (mkr)	4,2	5,4	2,4

Figur 5. Resultat av prövningarna

	1998	1997	1996
Högskolor med offentlig huvudman – bifall	61	54	21
Högskolor med offentlig huvudman – avslag	30	14	5
Enskilda utbildningsanordnare* – bifall	4	2	3
Enskilda utbildningsanordnare* – avslag	5	11	14
Summa	100	81	43

*Avser Högskoleverkets förslag till regeringen.

Figur 6. Omprövningar av examensrätter

	1998	1997	1996
Genomförda omprövningar	14	40	4
Pågående omprövningar	124	14	40
Kostnader (mkr)	0,5	0,5	0,4

Figur 7. Professursprövningar

	1998	1997	1996
Ansökningar om professorer	3	40	107
Beslut om inrättande av professorer	8	32	45
Kostnader (mkr)	0,1	0,7	0,8

Beslut om nya universitet samt beslut om att tilldela vissa högskolor vetenskapsområden medför att antalet ansökningar förväntas minska under 1999. Orsaken är att högskolor som blir universitet eller tilldelas ett vetenskapsområde får generell rätt att inrätta magisterexamen respektive generell rätt inom vetenskapsområdet.

Prövningarna av enskilda utbildningsanordnare har till största delen gällt psykoterapeutexamen. På grund av ändrade regler för legitimation av psykoterapeuter ansöker nu många utbildningsanordnare om examensrätt. Antalet prövningar förväntas därför öka under 1999.

Av figur 5 framgår att andelen bifall för högskolor med offentlig huvudman har minskat under 1998 jämfört med 1996, från 81 procent till 67 procent. Förklaringen kan vara att högskolorna redan beviljats examensrätt för de starkaste ämnena och nu söker examensrätt i ämnen som ännu inte kommit lika långt i utvecklingen. För enskilda utbildningsanordnare har däremot andelen bifall ökat från 17 procent 1996 till 44 procent under 1998. Flera av ansökningarna har lämnats av enskilda utbildningsanordnare som utvecklat en väl etablerad verksamhet.

Ompröva tidigare beviljade examensrätter

Högskoleverket omprövar beviljade examensrätter efter tre till fem år. Omprövningen genomförs i stort sett som en förnyad prövning med tillägget att även utbildningsresultaten bedöms.

1996 omprövade verket teologiska utbildningar och startade omprövningar av magisterexamensrätter som slutfördes 1997 (figur 6). Under 1998 genomfördes den andra omgången av omprövningar av magisterexamina samt ytterligare två andra omprövningar.

Antalet omprövningar som påbörjades under 1998, och som kommer att slutföras under 1999, är extremt högt. Anledningen är att 98 yrkesexamina inom vård och omsorg omprövas enligt tidigare beslut. Dessutom omprövas sju lärarexamina samt 17 magisterexamina.

Vid omprövningarna bekräftas hur prövningarna har drivit på utvecklingen vid lärosätet ifråga. Man redovisar t.ex. att rekryteringen av kvalificerad personal har gått lättare, att fler disputerade lärare har anställts och att det varit lättare att få gehör för vissa krav och önskemål hos ledningen.

Pröva professorer

Antalet professursprövningar har minskat mellan 1996 och 1998 (figur 7). Förklaringen är att högskolorna från och med 1999 själva får rätt att inrätta professorer och därför har avvaktat i väntan på att de själva kan inrätta professorerna.

Av de åtta beslutade professorerna under 1998 var fyra i samhällsvetenskap och fyra i teknik. Av de beslutade professorerna under 1997 var 14 inom samhällsvetenskap/humaniora och 18 inom

naturvetenskap/teknik. För 1996 var motsvarande siffror 28 respektive 17. Detta innebär att antalet professurer inom naturvetenskap/teknik har ökat vid de mindre och medelstora högskolorna i motsats till en vanlig föreställning om att inriktningen där skulle vara mer humanistisk.

Pröva universitet och vetenskapsområden

Under 1997 förberedde och inledde Höskoleverket prövningar av rätten till benämningen universitet för högskolorna i Karlstad, Växjö och Örebro samt Mitthögskolan. Universitetsprövningarna avslutades i april 1998 då verket överlämnade sitt yttrande till regeringen.

Under 1998 har fem lärosäten ansökt om att få vetenskapsområden. Höskoleverkets styrelse har under året fattat beslut om att vetenskapsområdet naturvetenskap ska finnas vid Högskolan i Kalmar, vetenskapsområdet teknik vid Högskolan i Karlskrona/Ronneby, vetenskapsområdet humaniora-samhällsvetenskap vid Högskolan i Växjö respektive Högskolan i Örebro. Mälardalens högskola ansökte i december om vetenskapsområdena teknik och humaniora-samhällsvetenskap. Denna ansökan behandlas under 1999.

Bedöma kvalitetsarbete

Samtliga lärosäten har nu bedömts (figur 8). Höskoleverket har följt upp bedömningarna efter ett år och konstaterat att universitet och högskolor har genomfört förändringar i verksamheten. Exempel på sådana är nya kvalitetsutvecklingsprogram inklusive åtgärdsprogram, förändring av ledningsstrukturer, en medveten satsning på att rekrytera kvalificerade lärare, samt förnyelse av undervisningsmetoder och lärarfortbildning. Verket har analyserat kvalitetsarbetet vid högskolorna och effekter av bedömningarna.³ Arbetet har också legat till grund för att utveckla verkets metod inför den andra omgången bedömningar av kvalitetsarbete som påbörjas våren 1999. Dessa bedömningar kommer att inriktas mer mot resultatet av kvalitetsarbetet.

Nationella utvärderingar

Antalet utvärderingar har ökat under 1998 jämfört med 1997 och 1996 (figur 9). Utvärderingarna har i en uppbyggnadsfas inriktats på ämnen, program och teman, vilket innebär att kvalitetsbedömningar av forskning och forskarutbildning fortfarande är ett tämligen utvecklade område. Utvärderingar kan leda till vidare åtgärder. I exemplet magisterutvärderingen påvisades magisterexamens oklara rela-

³ Se även rapporten *Kvalitetsarbete – ett sätt att förbättra verksamhetens kvalitet vid universitet och högskolor* 1997:41 R

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå antalet bedömningar av universitet och högskolors kvalitetsarbete som genomförts. Den totala kostnaden ska framgå. Större förändringar mellan åren ska analyseras och kommenteras.

Figur 8. Genomförda bedömningar och uppföljningar av kvalitetsarbete

	1998	1997	1996
Genomförda bedömningar	11	20	5
Genomförda uppföljningar	12	5	0
Kostnader (mkr)	5,3	7,0	6,5

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå antalet nationella utvärderingar som genomförts och innehållet i dessa i sammanfattning. Den totala kostnaden ska framgå. Större förändringar mellan åren ska analyseras och kommenteras.

Vidare ska Höskoleverket redovisa dels vilka åtgärder som berörda universitet och högskolor vidtagit eller avser att vidta med anledning av genomförda utredningar, dels vilka ytterligare ärenden som inkommit till eller initierats av verket mot bakgrund av detta.

Figur 9. Genomförda och pågående utvärderingar

	1998	1997	1996
Genomförda utvärderingar	4	4	4
Pågående utvärderingar	8	4	4
Kostnader (mkr)	9,4	8,4	7,6

tion till forskarutbildning och arbetsliv. Behovet av eventuella nya examina utreds f.n. av verket.

UTVÄRDERINGAR SOM GENOMFÖRTS UNDER 1998

Utvärderingens namn	Verkets bedömning
<p>Sjöbefälsutbildning Högskoleverkets rapportserie 1998:18 R</p>	<p>Utbildningarna förmedlar ett yrkeskunnande av hög internationell standard. Utbildning av handledare för den fartygsförlagda utbildningen, planering av utbildning av sjöbefälslärare till högskolorna och fortbildning av högskolornas nuvarande sjöbefälslärare bör genomföras. Angeläget att effektiv samverkan med sjöfartsnäringsen kommer till stånd i fungerande branschråd.</p>
<p>Officersutbildning (Regeringsuppdrag) Högskoleverkets rapportserie 1998:37 R</p>	<p>Stabs- och chefsprogrammen är fullt jämförbara med minst treåriga civila yrkesutbildningar i högskolan, t.ex. högskoleingenjör och civilingenjör. Chefsprogrammet motsvarar väl en yrkesutbildning i högskolan. Det ettåriga stabsprogrammet är fullt jämförbart med första året av utbildningarna till högskoleingenjör. När föreslagna reformer har genomförts bör Försvarshögskolan kunna ansöka om examensrätt och författningsmässig reglering av sin verksamhet i anslutning till högskolelag och högskoleförordning.</p>
<p>Magisterexamen Del II Högskoleverkets rapportserie 1999:3 R</p>	<p>Magisterexamen i historia, litteraturvetenskap, datavetenskap, elektroteknik och kemi vid de granskade högskolorna och universiteten uppfyller kvalitetskraven för magisternivån. Inrättande av eventuell ny magisterexamensbenämning bör utredas närmare.</p>
<p>Naprapat- och kiropraktorutbildning (Regeringsuppdrag) Högskoleverkets rapportserie 1998:12 R</p>	<p>Verkets förslag: Ett utbildningsprogram om 80–100 poäng för högskoleexamen inrättas vid Karolinska Institutet och utgör villkor för fortsatt utbildning till naprapat respektive kiropraktor. De specifika utbildningarna i kiropraktik och naprapati anordnas tills vidare vid Skandinaviska Kiropraktorhögskolan respektive Naprapathögskolan. Effekterna av den manuella behandlingen/manipulationen utvärderas för att ligga till grund för en ny bedömning huruvida också dessa delar kan föras in i den statliga högskolan.</p>

Kvalitetsutveckling

Högskoleverkets kvalitetsbedömningar har till uppgift att stärka kvalitetsmedvetandet vid universitet och högskolor. För att öka erfarenhetsutbytet mellan universitet och högskolor har verket under 1996–1998 arrangerat seminarier, genomfört studieresor och analyser.

Verksamheten har också varit ett sätt för verket att utveckla metoder för kvalitetsbedömningar. Exempel är de kvalitetskonferenser

som ägde rum i januari 1997 och i juni 1998 och som vardera samlade mer än 500 forskare, lärare, studenter och annan personal vid lärosätena.

BESKRIVNING OCH ANALYS AV HÖGSKOLAN OCH DESS OMVÄRLD

Högskoleverket följer upp och utreder högskolans verksamhet ur både ett nationellt och ett internationellt perspektiv. Arbetet görs i förhållande till olika krav och förväntningar som ställs på högskolan och till viktiga tendenser i samhället. Verket genomför utredningar av aktuella frågor som har betydelse för högskolans utveckling. Högskoleverket ansvarar också för statistik om verksamheten vid universitet och högskolor.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Tillhandahålla korrekta och jämförbara data om nuvarande och tidigare verksamhet vid universitet och högskolor.
- Presentera en samlad bild av Sveriges högskoleverksamhet.
- Belysa högskolesektorns betydelse för samhällsutvecklingen i ett nationellt perspektiv och för olika regioner i landet.

NEDBRUTNA MÅL

Statistik, inklusive NU-databasen

- Förbättra rutinerna för att samla in data från högskolorna till högskolestatistiken.

Årsrapport för universitet och högskolor

- Se till att årsrapporten i manusform kan utgöra underlag för budgetarbetet i regeringskansliet våren och sommaren 1998.

Egna analyser

- Öka antalet egna analyser och att dra fler övergripande slutsatser av de utredningar och uppföljningar som verket och andra har utfört.
- Påbörja analyser som visar hur strukturella förändringar av det svenska näringslivet och av arbetsmarknaden kan innebära nya krav på högskolans utbildningsutbud.

Regeringsuppdrag och remisser

- Rapportera regeringsuppdragen så bra som möjligt trots de snäva tidsramar som ofta ges.

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Statistik, inklusive			
NU-databasen	15,7	12,5	12,0
Årsrapport för universitet och högskolor	3,1	2,8	3,6
Egna analyser	5,3	5,4	6,5
Regeringsuppdrag och remisser	4,9	4,7	2,1
Summa	29,0	25,4	24,2

MÅLUPPFYLLELSE

Vad gäller *statistik, inklusive NU-databasen* har måluppfyllelsen varit god. Under 1998 infördes en ny rutin för att samla in data som ligger till grund för högskolestatistiken från lärosätena. Den nya rutinen resulterade i att dubbelinsamling kan undvikas. Det medförde att arbetsbelastningen hos lärosätena minskade och att högskolestatistikens kvalitet förbättrades.

Måluppfyllelsen har också varit god vad gäller *årsrapport för universitet och högskolor 1997*. Årsrapporten kunde i manusform utgöra underlag för budgetarbetet i regeringskansliet våren och sommaren 1998.

Vad gäller *egna analyser* har måluppfyllelsen varit mindre god. Liksom tidigare år har målet att öka antalet egeninitierade analyser fått stå tillbaka för de utredningsuppdrag regeringen gett verket. Därtill påverkade omläggningen av rutiner för att samla in statistik från lärosätena i viss mån utrymmet för fördjupad analys av statistiska data.

Det andra målet – påbörja analyser om hur strukturella förändringar kan innebära nya krav på högskolans utbildningsutbud – uppfylldes delvis. Det material som togs fram till den samrådskonferens kring dimensionering av lärarutbildningen som verket anordnade tillsammans med Skolverket hösten 1998 utgjorde ett första steget i en satsning på sådana analyser (se s. 60 – Samråd om dimensionering av lärarutbildning).

Under 1998 har en extern bedömargrupp utvärderat några av Högskoleverkets verksamheter, däribland omvärldsanalyser. Enligt bedömargruppen har verket gjort flera värdefulla utredningar och analyser och det finns god och värdefull kunskap inom verket för dessa uppgifter. Gruppen ansåg dock att verket måste bli bättre på att redovisa och marknadsföra det arbete som gjorts och görs på detta område. Gruppen ansåg också att verket bör satsa mera på att analysera långsiktiga utvecklingstendenser i omvärlden som kan påverka högskoleområdet. Högskoleverket instämmer med bedömargruppen. Under 1999 kommer verket att analysera utvecklingen inom främst områdena teknik och naturvetenskap. Vidare ska omvärldsorienteringen främjas genom fortsatt utgivning av nationella och internationella nyhetsbrev samt externa konferenser. En grund för nyhetsbreven och konferenserna kommer att vara analyser av vilka krav som näringsliv och samhälle riktar mot högskolan i Sverige och andra länder.

Vad gäller *regeringsuppdrag och remisser* har måluppfyllelsen varit god. Verket har under 1998 genomfört sex regeringsuppdrag som bidrog till en god belysning av generella frågor. Två exempel är rapporterna "Högskolans lokaler" och "Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen."

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Statistik inklusive NU-databasen

En ny rutin för att inrapportera verksamhetsdata från lärosätena till Högskoleverket tillämpades 1998 för första gången. Enligt den samlar Statistiska centralbyrån (SCB) in och sammanställer i förväg vissa data om studerande och personal på s.k. tekniska mallar som sedan fylls i av lärosätena. Den nya rutinen innebär att dubbelinsamling undviks, vilket i sin tur har medfört att arbetsbelastningen minskat på lärosätena och att kvaliteten i högskolestatistiken har förbättrats. Den nya rutinen innebär samtidigt att kostnaderna för högskolestatistiken under 1998 blev högre än normalt p.g.a. det utvecklingsarbete som utfördes av såväl verket som SCB.

Den insamlade statistiken görs tillgänglig i de statistiska meddelanden som SCB publicerar enligt uppdrag från Högskoleverket, i Högskoleverkets årsrapport för universitet och högskolor, och i verkets NU-databas. Ett viktigt mål är att så snabbt som möjligt lägga in aktuella uppgifter i databasen. Vad gäller uppgifter om högskolan kalenderåret 1997 och läsåret 1996/97 blev de tillgängliga på nätet den 29 maj 1998 i enlighet med det uppsatta målet.

Vad gäller NU-databasen, så var även 1998 ett år med omfattande utvecklingsarbete. I anslutning till den nya rutinen för att samla in data via SCB utvecklades nya och bättre inläsningsrutiner av uppgifterna till NU-databasen. Vidare utvecklades innehållet i NU-databasen så att informationen bättre motsvarar de senaste årens organisatoriska förändringar och nya definitioner. Både den nya rutinen för datainsamling och utvecklingsarbetet med NU-databasen har medfört betydligt bättre kvalitet i de uppgifter som finns i NU-databasen. Samtidigt har användningen av NU-databasen ökat vilket framgår av figur 10. Det har bl.a. inneburit en välkommen avlastning av verkets externa service rörande högskolestatistik till massmedia och allmänhet.

Årsrapport för universitet och högskolor 1997

Arbetet med årsrapporten bedrevs så att den i manusform kunde utgöra underlag för budgetarbetet i regeringskansliet våren och sommaren 1998. Därefter publicerades den i september dels i tryckt form, dels på Internet. Arbetet med årsrapporten styrs i hög grad av när universitet och högskolor ska avge sina årsredovisningar. Under 1996–1998 har produktionstiden för årsrapporten kontinuerligt förkortats. Till följd av att det statliga redovisningsåret ändrats till kalenderår har tidpunkten för lärosätenas årsredovisningar senarelagts med fem månader. Arbetet med årsrapporten sker numera under sommarhalvåret och reallt sett har publiceringen förskjutits enbart 3,5 månader.

Spridningen av årsrapporten har förbättrats påtagligt eftersom den numera är tillgänglig på verkets hemsida. Under november och december 1998 har den laddats ner av 5 700 besökare.

Styckkostnaderna för årsrapporten och tillhörande publikationer

Regleringsbrevet. Ett utvecklingsarbete ska bedrivas vad avser uppföljning och rapportering av högskolornas ekonomiska redovisning samt övrig redovisning av högskolornas verksamhet.

Figur 10. Användningen av NU-databasen

	1998	1997	1996
Besök i databasen	54 000	30 000	saknas

Regleringsbrevet. Uppgifter i Högskoleverkets årsrapport för universitet och högskolor ska vara avstämda mot uppgifterna i de årsredovisningar som högskolorna lämnar till regeringen. Eventuella skillnader ska förklaras.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå styckkostnaden för årsrapporten för universitet och högskolor.

Figur 11. Upplaga för årsrapporten för universitet och högskolor

Årsrapporten består av flera skrifter: huvudrapporten, tabellbilagan, en engelsk version och den s.k. fickversionen. Utgifterna och arbetstiden för att ta fram skrifterna bokförs på samma konto. Upplagorna för skrifterna var följande under 1998, 1997 och 1996:

	1998	1997	1996
Huvudrapporten	3 500	3 550	3 550
Tabellbilagan	1 300	1 000	1 000
Den engelska versionen	3 100	3 250	3 250
Fickversionen	4 600	5 400	5 400
Summa	12 500	13 470	13 470

Figur 12. Egna analyser

	1998	1997	1996
Publicerade analyser	9	4	2
Pågående analyser	7	3	0

ökade under 1998 (250 kr) jämfört med 1997 (211 kr). Den är fortfarande lägre än 1996 (267 kr). Se också figur 11.

Egna analyser

Bredvid den samlade bild av den svenska högskolan som årligen tas fram i årsrapporten är verkets ambition att utifrån egen och andras statistik samt utifrån egna undersökningar belysa relevanta aspekter på verksamheten vid universitet och högskolor. I kvantitativa termer har detta utvecklats enligt figur 12.

Under 1998 publicerades följande nio analyser:

- De första 20 åren – utvecklingen av de mindre och medelstora högskolorna (1998:2 R).
- Women and Men in Higher Education (1998:13 R).
- Hur styrs den svenska högskolan? (1998:4 S). Skriften har också översatts till engelska.
- På väg – erfarenheter av högskoleutbildning i samverkan landsting/stat (1998:6 R).
- Nittioalets studenter – bakgrund och studiemönster (StudS rapport nr 2).
- Med studenternas egna ord (StudS rapport nr 3).
- 6 studenter hösten 1997 (StudS rapport nr 4).
- Studiestarten som ett äventyr (StudS rapport nr 5).
- Att vara student (StudS rapport nr 6).

Rapporten ”Women and Men in Higher Education” var en översättning av skriften ”Kvinnor och Män i högskolan” som publicerades 1997. I skriften ”På väg – erfarenheter av vårdhögskoleutbildning i samverkan landsting/stat” belyses hur integrationen av tidigare landstingskommunala vårdutbildningar i den statliga högskolan har fungerat, sett ur studenternas, lärarnas och vårdarbetsgivarnas perspektiv.

Fem av analyserna är delrapporter inom projektet Studenterna i Sverige (StudS). ”Nittioalets studenter – bakgrund och studiemönster” ger en bild av dagens studenter i högskolan baserat på de omfattande uppgifter som fanns tillgängliga i universitets- och högskoleregistret höstterminen 1995. ”Med studenternas egna ord” och ”Studiestarten som ett äventyr” innehåller resultatet av de intervjuer som också gjorts inom projektet.

Flera av de pågående analyserna är s.k. omvärldsanalyser. Under 1998 lades tonvikten på IT-utvecklingens betydelse för verksamheten inom högskolan samt på gymnasieskolan som rekryteringsbas för tekniska och naturvetenskapliga utbildningar. Under 1999 kommer verket att ge ut en serie rapporter kring dessa teman. Vidare togs ett antal praktikfall rörande omvärldsanalys fram till den konferens för

ledamöter i lärosätenas styrelser som Utbildningsdepartementet och verket ordnade i januari 1998. Under hösten 1998 tog verket också fram ett s.k. företagsspel för högskolerektorer. Det användes för första gången vid det årliga rektorsmötet i januari 1999.

Under året har Högskoleverket och Skolverket tillsammans börjat ta fram en detaljerad bild av hur det gått för några årskullar under 1990-talet som lämnat gymnasiet respektive tagit ut examen från grundutbildning och forskarutbildning inom högskolan. Tillsammans med NUTEK, Skolverket och Arbetsmarknadsstyrelsen har verket också deltagit i en förstudie rörande företagets kompetensförsörjning.

Regeringsuppdrag och remisser

I verksamhetsgrenen Beskrivning och analys ingår regeringsuppdrag som avser utredningar av olika slag, men däremot inte regeringsuppdrag som avser utvärderingar, tillsyn eller medelsfördelning. Under 1998 har antalet regeringsuppdrag ökat jämfört med de två föregående åren (figur 13). De pågående regeringsuppdragen är:

- arkitektutbildningen
 - designutbildningarna
 - studenter med funktionshinder
 - förkunskaper i matematik
- De universitets- och högskolors anpassning av informationssystem inför år 2000.

Figur 13. Regeringsuppdrag och remisser

	1998	1997	1996
Genomförda regeringsuppdrag	6	5	4
Pågående regeringsuppdrag	5	3	2
Besvarade remisser	23	34	47
Kostnader (mkr)	4,9	4,7	2,1

Genomförda regeringsuppdrag under 1998.

Utredning	Verkets bedömning	Resultat av utredningen
Högskolans lokaler – ett regeringsuppdrag Högskoleverkets rapportserie 1998:31 R	Andelen hyreskostnader av förväntade intäkter bedöms öka med 0,2 procent mellan 1998 och 2000. En anpassning har skett till hyrestider på 10 år. Lärosätenas lokalplanering är realistisk givet det underlag och de prognoser lärosätena har redovisat till Högskoleverket.	Kartläggningen har rönt uppskattning hos universitet och högskolor. Rapporten bereds inom regeringskansliet.
Uppdrag att ge förslag till förändring av målbeskrivningarna för sjöbefälsutbildningar Reg.nr. 12-3009-97	Verket föreslog att de tidigare separata programmen styrman/sjökapten och maskintekniker/sjöingenjör läggs samman till sammanhängande 120p program med möjlighet till etappavgång. Dessutom bör en formell hänvisning till den internationella konventionen STCW-95 göras i examensordningen.	Regeringen har beslutat ändra behörighetsförordningen för att tillgodose behov av anpassning enligt konventionen. Ett förslag till ändringar i högskoleförordningen med lydelse vad avser yrkesexamina för sjöbefälsutbildningar kommer att beslutas inom kort.
Nya yrkesexamina inom hälso- och sjukvård –ett regeringsuppdrag Högskoleverkets rapportserie 1998:28 R	Verket föreslog: -gemensam struktur för målbeskrivningar med bl.a. krav på fördjupade kunskaper i ett huvudämne, -golv istället för tak för vissa examinas omfattning, -specialistsjuksköterskeexamen minst 40p, -röntgensjukeexamen bör ej införas, -social omsorgsexamen bör tas bort.	Ett förslag till ändringar i högskoleförordningen vad avser mål för sex nya yrkesexamina kommer att beslutas inom kort.
Läraryrkesutbildning med Waldorfriktning	Högskoleverket lämnade förslag till en generell struktur för utbildningsplaner för läraryrkesutbildning med Waldorfriktning. Verket	Regeringen beslutade i december 1998 att överlämna verkets rapport till läraryrkesutbildningskommittén.

Reg.nr 61-750-98

betonade samtidigt att utforma utbildningsplaner är en uppgift som åligger universitet och högskolor och inte en central myndighet.

Utredning**Verkets bedömning****Resultat av utredningen**

Doktorander från länder utanför Norden och Europeiska unionen

Antalet utländska doktorander har ökat under 1990-talet. Samtidigt har andelen utländska av samtliga registrerade doktorander minskat. Den uppgår idag till ca 7,5 procent. Utländska doktorander har en högre examensfrekvens än svenska doktorander. I genomsnitt 30 procent av de utländska doktoranderna lämnar Sverige efter avslutad examen.

Rapporten har mötts med intresse bl.a. i massmedia.

Högskoleverkets rapportserie 1998:40 R

Utbildning och forskning för strategisk internationalisering

Verket presenterade i rapporten ett konkret handlingsprogram för en vidgad internationalisering i förhållande till länder utanför Europa och Nordamerika. Bl.a. föreslogs ett nytt program, Linnaeus,

Rapporten har remissbehandlats och i sina huvuddrag tillstyrkts av universitet och högskolor. Beredning pågår inom regeringskansliet.

Högskoleverkets rapportserie 1998:16 R för utbyte.

RÄTTSSÄKERHET INOM HÖGSKOLAN

Högskoleverket svarar för tillsyn av universitet och högskolor genom att följa upp och granska deras tillämpning av lagar och förordningar. Tillsynens syfte är att bidra till ökad rättssäkerhet för den enskilde genom att påpeka och diskutera brister och problem med det berörda lärosätet. Högskoleverket genomför också tillsyn på regeringens uppdrag eller efter att organisationer eller enskilda personer har uppmärksammat brister och problem. Verket svarar också för kanslistöd till Överklagandenämnden för Högskolan (ÖNH) och Högskolans avskiljandenämnd (HAN).

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Säkerställa att allmänhetens och enskilda personers behov, intressen och rättigheter i förhållande till högskolesystemet blir tillgodosedda.

NEDBRUTNA MÅL

Tillsyn av universitet och högskolor

- Genomföra sex egeninitierade projekt som berör mer än ett lärosäte.
- Utveckla nya arbetsformer i två projekt.

Kanslistöd till Överklagandenämnden för Högskolan och Högskolans avskiljandenämnd

- Lämna fullgoda beslutsunderlag till nämnderna.
- Biträda nämnderna när de önskar informera om principiella avgöranden.

MÅLUPPFYLLELSE

Vad gäller *tillsynen* har verket inte uppnått målet rörande antalet egeninitierade projekt. Verket har endast genomfört ett projekt. Det finns tre skäl till att målet inte uppnåddes. Det ena är att planeringen redan från början var alltför ambitiös. Vidare fick verket fler regeringsuppdrag än förväntat vilket medförde att planerade projekt fick läggas åt sidan. Särskilt uppdraget "Tillgodoräknande av kurs" var omfattande. Slutligen behövde verkets jurister avsätta betydligt mer tid åt tillträdesfrågorna än förväntat.

Under 1999 kommer verket därför i första hand att prioritera arbetet med de projekt som påbörjades under 1998 men som inte har slutförts.

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Tillsyn av universitet och högskolor	3,2	3,0	2,2
Kanslistöd till ÖNH och HAN	5,1	4,7	4,2
Summa	8,3	7,7	6,4

Att påbörja helt nya egeninitierade projekt har prioriterats lågt.

Däremot uppnåddes målet ”I två projekt utveckla nya arbetsformer.” I ett projekt genomförde verket för första gången en platsinspektion. I två andra projekt anordnade verket seminarier där företrädare för universitet och högskolor samt studenter deltog. Båda de nya arbetsformerna har fungerat bra och under 1999 kommer verket att använda dessa vid genomförandet av såväl egeninitierade projekt som regeringsuppdrag.

Vidare har under 1998 en extern bedömargrupp utvärderat några av Höskoleverkets verksamheter, däribland tillsynen. Enligt bedömargruppen håller verkets avgöranden i tillsynsärenden hög kvalitet, är pedagogiskt uppställda och bör kunna tjäna som vägledning i likartade fall. Samtidigt konstaterade gruppen att verkets tillsynsverksamhet är alltför lite känd inom universitet och högskolor och att detta särskilt gällde verkets bedömningar i de ärenden som enskilda personer anmält. Höskoleverket instämmer med bedömargruppen. Verket avser därför att under 1999 samla alla avgöranden i tillsynsärenden som kan vara av principiellt intresse i en särskild publikation och sprida denna till alla intressenter.

Vad gäller *kanslistödet till nämnderna* har måluppfyllelsen varit god. Enligt ordförandena för nämnderna har verket lämnat fullgoda beslutsunderlag. Verket har också redovisat principiella avgöranden av överklagandenämnden i verkets nyhetsblad ”Fakta och Nyheter” samt på verkets hemsida.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Tillsyn av universitet och högskolor

Som framgår av figur 14 har både antalet regeringsuppdrag, egeninitierade projekt och ärenden som enskilda personer anmält ökat i omfattning under 1996–1998. I allt väsentligt har tillsynsfrågorna handlat om den enskilde studentens rättssäkerhet. Vad gäller effekterna av Höskoleverkets tillsyn har lärosätena vid samtliga tillfällen ändrat den regeltillämpning som verket kritiserat.

Det har visat sig att ärenden som formellt berör endast ett lärosäte – framför allt sådana som enskilda personer anmäler – kan innehålla frågor av principiellt intresse för hela sektorn; t.ex. tillträdesfrågor, avgiftsuttag eller tidsmässig förläggning av utbildning. Vidare har verket handlagt ärenden av allmän förvaltningsrättslig karaktär, t.ex. lärosätenas handläggning av utlämnande av allmän handling. Vad gäller lärosätenas samarbete med näringslivet och privata utbildningsanordnare har frågor aktualiserats genom såväl regeringsuppdraget om uppföljning av förordningen om uppdragsutbildning som enskilda anmälningsärenden. Regleringsbrevets uppdelning i ärenden som berör en eller mer än en högskola är således en mindre lämplig

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå vilka och hur många tillsynsärenden som berört ett eller mer än ett universitet eller en högskola samt kostnaden för tillsynen totalt och fördelad på olika slag av tillsynsärenden. Större förändringar mellan åren ska analyseras och kommenteras.

Höskoleverket ska också redovisa vilka åtgärder som universitet och högskolor vidtagit med anledning av tillsynen, samt vilka ytterligare ärenden som initierats av Höskoleverket mot bakgrund av genomförd tillsyn.

Figur 14. Regeringsuppdrag, egna projekt, enskilda ärenden och remisser

	1998	1997	1996
Genomförda regeringsuppdrag	1	0	1
Pågående regeringsuppdrag	2	0	0
Genomförda egna projekt	2	2	1
Pågående egna projekt	6	4	1
Avgjorda enskilda ärenden	105	112	92
Besvarade remisser	7	15	8
Kostnader (mkr)	3,2	3,0	2,2

avgränsning.

Nedan följer avgjorda ärenden respektive genomförda uppdrag där verket gjort principiella uttalanden under 1998.

Ärenden under 1998 där verket gjort principiella uttalanden

Ärende	Verkets bedömning	Resultat av tillsynen
Tillgodoräknande av kurs (regeringsuppdrag) Högskoleverkets rapportserie 1998:32 R	Många högskolor har betydande formella brister när de tillämpar högskoleförordningens bestämmelser om tillgodoräknande av kurs. Verket har i bilaga till yttrandet redovisat Överklagandenämndens för högskolan praxis.	Flera högskolor har stramat upp sina rutiner. De har utarbetat nya interna regler för handläggningen och bedömningen av sådana ärenden.
Förvaltningsrättslig kontroll vid Högskolan i Borås Reg.nr 31-2112-98	Högskolan fungerar väl från förvaltningsrättslig synpunkt, servicen till studenterna och allmänheten är god. Högskolan arbetar fortlöpande med att förbättra sin förvaltningsrättsliga standard. Verket har lämnat vissa synpunkter i sin tillsyns-promemoria.	Högskolan har utarbetat handledning för lärare om frågor om tillgodoräknande, blanketter för ansökan om tillgodoräknande och fullföljdshänvisningar. Högskoleverkets synpunkter har beaktats.
Kommersiell verksamhet vid väglaboratoriet vid Luleå tekniska universitet Reg.nr 31-50-98	Den kommersiella verksamheten vid väglaboratoriet som avser geotekniska standardanalyser är inte förenlig med universitetets uppgifter. Därvid har tagits hänsyn till att verksamheten bedrivs i konkurrens med andra företag på den öppna marknaden.	Universitetet har gett väglaboratoriet i uppdrag att utarbeta en policy för sin verksamhet.
Uppföljning av rapporten Avgiftsbelagd utbildning i privat regi (1996:11 R) Reg.nr 31-2391-97	De åtgärder som berörda lärosäten vidtagit är adekvata varför ärendet avskrivs från fortsatt handläggning.	Mälardalens högskola har sett över sitt avtal med Folkuniversitetet om poänggivande utbildning. Lunds universitet har upphävt avtalet med Folkuniversitetet om poänggivande utbildning. Stadgarna för stiftelsen

EFL har ändrats 1998-09-16. Samhällsvetenskapliga

fakulteten och Ekonomihögskolan vid Lunds

universitet har träffat ett nytt samarbetsavtal med

stiftelsen EFL.

Kanslistöd till Överklagandenämnden för högskolan och Högskolans avskiljandenämnd⁴

Figur 15. Ärenden och kostnader överklagandenämnden

	1998	1997	1996
Inkomna ärenden	1 296	1 237	1 227
Avgjorda ärenden	1 268	1 215	1 211
Kostnad (mkr)	4,7	4,3	4,0
Kostnad per ärende (kr)	3 706	3 528	3 270

Figur 16. Ärenden och kostnader avskiljandenämnden

	1998	1997	1996
Avgjorda ärenden	4	4	2
Kostnad (mkr)	0,4	0,4	0,2
Kostnad per ärende (kr)	100 000	100 000	100 000

⁴ Båda nämnderna är undantagna krav på resultatredovisning.

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Grundutbildningsrådets lärarinitierade projekt	14,4	17,7	22,6
Regeringsinitierade projekt			
Pedagogisk användning av IT	9,5	21,9	9,4
Forskningsanknytning av lärarutbildning	7,2	0,5	0
Konstnärer i N/T och medicin	1,4	0	2,9
Kvinnliga doktorander	26,4	22,8	0
Nationellt system för forskningsinformation	1,5	0,5	0
Genus i juridik och ekonomutbildningar	1,7	0	0
Gemensamma kostnader för lärar- och regeringsinitierade projekt	7,8	6,4	0,3
Jämställdhet	0,6	2,8	7,5
Chefs- och ledarskapsutveckling	3,9	3,5	1,8
Summa	74,4	76,1	44,5

Antalet ärenden för överklagandenämnden har ökat något sedan 1996. Även kostnaden per ärende har ökat under treårsperioden (figur 15).

Som framgår av figur 16 har antalet ärenden för avskiljandenämnden hållit sig på samma nivå under 1998 och 1997, liksom kostnaderna per ärende.

STÖD OCH UTVECKLINGSINSATSER FÖR UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Högskoleverket främjar högskolans utveckling och förnyelse. Med utgångspunkt i särskilda regeringsuppdrag fördelar verket medel till förnyelsearbete för t.ex. användningen av IT och utvecklingen av lärarutbildningen. Andra insatser handlar om att stärka det konstnärliga perspektivet i tekniska och naturvetenskapliga utbildningar och samordna universitetens forskningsinformation. En del av dessa regeringsuppdrag utförs av Grundutbildningsrådet. Utöver detta stödjer Grundutbildningsrådet det pedagogiska utvecklingsarbetet i högskolan genom att fördela medel till pedagogiska utvecklingsprojekt som har initierats av enskilda lärare.

Högskoleverket stödjer på olika sätt universitetens och högskolornas arbete med jämställdhetsfrågor och genom olika aktiviteter även chefs- och ledarskapsutveckling vid universitet och högskolor.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Främja den pedagogiska förnyelsen.
- Stödja den fortsatta utvecklingen av högskoleutbildningen.

NEDBRUTNA MÅL

Grundutbildningsrådets lärarinitierade projekt

- Stimulera till pedagogisk förnyelse bland akademiska lärare, bl.a. genom att inbjuda till deltagande i utvecklingsprojekt.

Regeringsinitierade projekt

- Inom av regeringen anvisade områden främja universitetens och högskolornas förändringsarbete.
- Utifrån de projekt som bedrivits utarbeta beredskap och metoder för kommande utvecklingsarbete.

Jämställdhet

- Aktivt stödja jämställdhetsarbetet inom universitet och högskolor.

Chefs- och ledarskapsutveckling

- Aktivt bidra till att utveckla ledarskapet och ledningsarbetet vid universitet och högskolor.

MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen har varit god vad gäller *Grundutbildningsrådets lärarinitierade projekt*. De har bidragit till att stärka grundutbildningens status i förhållande till forskningen. De har också bidragit till att förnya undervisningen. Under åren 1996–1998 har rådet fått mellan 160 och 200 ansökningar om året. Då en ansökan ofta involverar flera personer, är 400–800 personer engagerade i pedagogiskt förnyelsearbete varje år. Drygt 20 nya projekt har finansierats årligen. Lärarnas arbete med ansökan leder dock till att projekten formuleras och därför ibland kan realiseras ändå, med eller utan andra finansierare än rådet.

Även vad gäller de *regeringsinitierade projekten* har måluppfyllelsen varit god. Syftet med dessa uppdrag är detsamma: att främja universitetens och högskolornas förändringsarbete. Under 1998 har många av uppdragen genomförts och utvärderingar påbörjats. Uppdragens skiftande karaktär, både vad gäller mål och förutsättningar på lärosätena har gett verket en god beredskap att handskas med denna typ av uppdrag. Metoder att fördela medel för att på ett bra sätt stödja lärosätenas utveckling inom skilda frågor har utarbetats.

Måluppfyllelsen har inte varit lika god vad gäller verkets *jämställdhetsarbete*. Under 1998 har en extern bedömargrupp utvärderat några av Högskoleverkets verksamheter, däribland jämställdhetsarbetet. Enligt bedömargruppen bör varje universitet och högskola själv ha huvudansvaret för jämställdhetsarbetet, men verket bör spela en mer aktiv roll än nu på detta område. Det kan bl.a. ske genom utbildning, information och opinionsbildning och genom att verka för att jämställdhetsperspektivet finns i all utbildning och forskning. Självfallet bör detta perspektiv också sätta sin prägel på alla delar av verkets eget arbete. Högskoleverket instämmer i bedömningen att verket bör spela en mer aktiv roll. Under 1998 har dock verket skapat en rad förutsättningar för att målet ska uppnås under 1999. Ett jämställdhetsråd har inrättats som ska vara idégivare och referensgrupp åt verket. Verket har också genomfört regeringsuppdraget ”Genusperspektiv i undervisningen” samt börjat följa upp de jämställdhetsprojekt som regeringen, efter förslag från JÄST-gruppen, anvisat medel för.

Måluppfyllelsen har varit god för Högskoleverkets *chefs- och ledarskapsutveckling*. Aktiviteterna inom programmet har bidragit till att utveckla arbetet med ledningsstrategier vid flertalet lärosäten. Exempel på detta är en mera medveten utveckling av lednings-

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå vilka kriterier verket har använt för t.ex. fördelning av medel till olika projekt, den totala kostnaden för denna verksamhet samt uppdelat på olika åtgärder.

Figur 17. Antal ansökningar

	1998	1997	1996
Ansökningar	168	202	181

grupper och förändrade attityder till styrelsearbetet vilket tagit sig uttryck i en förändrad debatt om akademiskt ledarskap.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Grundutbildningsrådets lärariniterade projekt Grundutbildningsrådet stödjer lärares initiativ för att höja undervisningens kvalitet. Rådet har under 1996–1998 fått mellan 160 och 200 ansökningar varje år (figur 17). Av dessa inbjuds ca 40 att presentera en fullständig ansökan, varav 20 beviljas medel. Konkurrensen är således hög.

De flesta sökande är disputerade, vilket innebär att de även hade kunnat söka medel för forskning. De forskande lärarnas intresse för grundutbildningsrådet är positivt med tanke på verkets ambition att höja kvaliteten på undervisningen.

Rådet har särskilt intresserat sig för lärar- och vårdutbildningarna under 1998. Dels för att få lärare inom dessa utbildningar söker medel, dels för att andelen beviljade projekt är låg. Dessa ansträngningar kommer att fortsätta under 1999.

År 1997 sökte 129 män och 73 kvinnor medel från rådet. Framgångsprocenten var nio procent för män och åtta procent för kvinnor. Bland 1998 års sökande fanns 65 kvinnor och 103 män. Det betyder att andelen kvinnor som sökte medel har ökat från 31 procent 1997 till 39 procent 1998. Ökningen representerar vård- och språklärare.

De flesta ansökningarna kommer från matematisk/naturvetenskaplig och teknisk fakultet som är mansdominerade områden. Män är därför i majoritet bland rådets projektledare.

Rådet har besökt flertalet pågående projekt under året och då särskilt eftersträvat att få träffa studenter. Ofta är både lärare och studenter entusiastiska över rådsprojekten och vittnar om hur de bidragit till lokala processer.

Projekten är lyckade i så måtto att de genomförs planenligt men de tenderar att dra ut på tiden. Enligt projektledarna beror det på en kombination av svårigheter att uppskatta tidsåtgång och av att tjänstensättning som rådet bekostar i realiteten inte blir så stor som planerat.

Rådet uppmuntrar till att projekten presenteras på konferenser, seminarier eller genom publicerade artiklar. Sådana aktiviteter utgör underlag för meritering samtidigt som de sprider kunskap om pedagogisk förnyelse och uppmärksammar skickliga lärare. På sikt verkar detta statushöjande för det pedagogiska utvecklingsarbetet.

Grundutbildningsrådet finansierar också arbetsgrupper inom medicin, språk och matematik. Syftet med dem är att sprida kunskap och stimulera till lokalt utvecklingsarbete. Matematikgruppen samlade

ett 90-tal lärare för att diskutera hur datorer kan förnya undervisningen. Gruppen samarbetar även med verket i regeringsuppdraget om förkunskaper i matematik (se regeringsinitierade projekt nedan).

Grundutbildningsrådet finansierar även Levande pedagogers sällskap som består av lärare inom högskolan som fått pedagogiskt pris. Verksamheten bedrivs på lokal nivå, men ett internationellt symposium per år arrangeras för medlemmarna.

Regeringsinitierade projekt

En del av regeringsuppdragen har hanterats av Grundutbildningsrådet och för andra har nya arbetsformer utvecklats.

Pedagogisk användning av IT

Högskoleverket har tre regeringsuppdrag inom detta område. Vad gäller uppdraget "Forskning inom ämnet pedagogik med inriktning mot användningen av IT" har Högskoleverket under 1998 fördelat medel till två forskningsprojekt samt till tio projekt för utveckling av forskningsområdet. Under 1999 planeras ett seminarium för att diskutera forskningsområdets utveckling samt en större konferens för att i ett brett perspektiv belysa problematiken med IT och lärande. Uppdraget ska redovisas senast den 1 mars 2000.

De andra två regeringsuppdragen "Läroarbete och IT" samt "Pedagogisk användning av IT inom den högre utbildningen" hanteras av Grundutbildningsrådet. Medel fördelades under 1997. Under 1998 har rådets kanslipersonal besökt projekten och gett en internationellt erkänd professor i språk i uppdrag att utvärdera den satsning som rådet gjort på moderna språk inom ramen för regeringsuppdraget.

Den arbetsgrupp för datorstöd i medicinsk utbildning (MedCAL) som rådet initierat fortsätter sin verksamhet. Gruppen, som består av representanter för alla medicinska fakulteter, inkl. odontologi och veterinärutbildningen, bidrar till informationsutbyte och samarbete mellan fakulteterna. Under året genomfördes en uppmärksam workshop med tvärvetenskapligt arbetssätt som gav framstående svenska programförfattare möjlighet att ytterligare förbättra programmen.

MedCAL har även tagit initiativ till en debatt kring hur datorstödda läromedia på sikt ska finansieras och uppdateras. I ett första skede samlades företrädare för olika förlag för att diskutera frågan med de lärare som utvecklat läromedia. Dessa uppdrag ska rapporteras i mars 1999.

Forskningsanknytning av läroarbete och kompetensutveckling av läroarbete

Högskoleverket fick 1997 i uppdrag att fördela medel för att för-

stärka forskningen inom lärarutbildningen. Regeringen har även avsatt medel under 1998.

Högskoleverket inbjöd alla lärosäten med lärarutbildning att i nationell konkurrens ansöka om medlen. Sammanlagt lämnade 25 lärosäten 50 projektförslag. I flertalet fall var kompletteringar nödvändiga för att verket skulle kunna ta ställning till projekten. Ett resultat av denna dialog var att ansökningarna utvecklades från mindre och splittrade projektansökningar till väl sammanhängande utvecklingsplaner med kopplingar både till den övriga forskningen inom lärosätet och till relevanta frågeställningar inom skolan. De kompletterande ansökningarna lämnades in under våren 1998. Av dessa ansökningar beviljade verket anslag till 13 projekt från 12 lärosäten medan ytterligare fyra bedömdes vara intressanta att utveckla.

Regionala utvecklingscentrum

Högskoleverket fick uppdraget 1997. Högskoleverket och Skolverket har valt att samarbeta för att stötta initieringen av regionala utvecklingscentrum. Syftet är att stärka samarbetet mellan kommun och skola, lärarutbildning, högskola och det omgivande samhället. Utgångspunkten är att samarbetet bör vara mellan jämbördiga parter och att samarbetet bör utvecklas efter lokala behov och förutsättningar. Skolverket och Högskoleverket har från december 1997 till mars 1998 genomfört fem konferenser med deltagare från högskolor med lärarutbildning och kommuner. Under hösten 1998 gjordes en uppföljning av konferenserna för att få ett aktuellt underlag för den lägesrapport verken kommer att presentera under våren 1999 och som innehåller rekommendationer för verkens fortsatta agerande.

Genusperspektiv i undervisningen

Syftet med uppdraget har varit att utveckla undervisning om genus och jämställdhet i jurist- och ekonomutbildningarna. Uppdraget rapporterades i december 1998. Projektet har startat både inom ekonomi och juridik och berörda lärosäten ska redovisa sina projekt till Högskoleverket under 1999. Erfarenheter från hela satsningen kommer att presenteras när så skett. Handelshögskolan i Stockholm håller på att ta fram ett undervisningsmaterial för ekonomutbildningarna som ska vara färdigt att använda hösten 1999. Flera ekonomutbildningar har redan sagt sig vara intresserade av att använda materialet i sin undervisning.

Konstnärers engagemang i den högre utbildningen, särskilt inom teknik, naturvetenskap och medicin

Under 1998 har rapporter från de olika projekt som erhöll medel 1996 för detta ändamål sammanställts i broschyren Kultur i Teknik och Natur. Broschyren har översänts till universitet och högskolor för att tjäna som inspiration för kommande projekt. Regeringen beslutar

tade under 1997 att fortsätta satsningen med detta ändamål. Högskoleverket fick i uppdrag att under 1998 fördela ytterligare två miljoner kronor. Syftet är att inspirera till förnyelse av utbildningarna genom konstnärliga infallsvinklar. För att tilldelas medel skulle projekten denna gång vara utformade så att resultaten av projekten kan tas till vara i högskolans reguljära verksamhet. De skulle även vara väl förankrade både hos lärosätenas ledningar och de olika discipliner som skulle medverka. Ett villkor var också att studenterna skulle medverka i att utforma och genomföra projekten.

En av Högskoleverket och Statens Kulturråd tillsatt prioriteringsgrupp inbjöd samtliga lärosäten att i nationell konkurrens ansöka om medel. Totalt inkom 43 projektidéer. Dessa bedömdes av prioriteringsgruppen. Högskoleverket beslöt i enlighet med prioriteringsgruppens rekommendationer att fördela medel till följande sju projekt:

- kurs i artificiella neutronnät vid Luleå tekniska universitet
- samarbete mellan Högskolan i Kalmar och Byteatern
- ”målning kring ämnet liv och död” vid Umeå universitet
- ”möten och kommunikationer” vid Karolinska Institutet
- ”konstnärlig, visuell gestaltning av abstrakta begrepp som ett led i utvecklandet av lärarutbildningarna” vid Stockholms universitet
- ”rörelse i tid” vid Uppsala universitet
- konstnärers engagemang i den högre utbildningen inom eko-byggnad vid Mitthögskolan.

Projekten kommer att avslutas under 1999. Högskoleverket, i samråd med prioriteringsgruppen, kommer att följa upp projekten.

Kvinnliga doktorander

Regeringen gav under 1996 verket i uppdrag att fördela medel för doktorandtjänster som innehas av kvinnor. En årlig ram på 30 miljoner kronor under fyra år har avsatts för detta ändamål. Under 1998 har det andra årets tilldelning av medel fördelats.

Nationellt system för forskningsinformation – SAFARI

Regeringen gav under 1996 Högskoleverket i uppdrag att utveckla ett nationellt system för forskningsinformation på Internet, det s.k. SAFARI. Högskoleverket har summerat de första två åren i en rapport (1998:35 R). SAFARI syftar till att genom korta söktider göra information om svensk forskning tillgänglig för bl.a. allmänhet, näringsliv och forskare. Det i särklass främsta mervärdet med SAFARI är att det blir enkelt att hitta information om svensk forskning på Internet oavsett var den bedrivs.

Högskoleverket anser sig ha fullföljt regeringens uppdrag. Ett system för forskningsinformation på Internet finns tillgängligt sedan oktober 1998 på adressen <http://safari.hsv.se>. De flesta universitet

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska slutföra regeringens uppdrag att utveckla ett Internet-baserat forskningsinformationssystem som kan göras tillgängligt för allmänheten. Resultatet ska redovisas i årsredovisningen.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå vilka åtgärder verket vidtagit för att främja jämställdheten.

och ett antal högskolor har under perioden avsatt resurser för att informera om sin forskning till olika målgrupper samt göra informationen sökbar genom SAFARI. Mer än 650 nya hemsidor har skapats sedan våren 1998 då det enbart fanns 50 sidor över hela landet. Därutöver finns 4 000 sidor som vänder sig till målgrupperna näringsliv, forskare och studenter sökbara genom SAFARI. Målet enligt regeringsuppdraget, att IT-baserad forskningsinformation blir nationellt heltäckande i väsentliga avseenden, är dock inte ännu uppnått.

Främja jämställdheten i högskolesektorn

Följa upp JÄST-projekten

Verket har under 1998 börjat följa upp de projekt som regeringen, efter förslag från JÄST-gruppen, anvisat medel för. Drygt 120 projekt vid universitet och högskolor omfattas av denna satsning. För att underlätta uppföljningsarbetet har verket under 1998 klassificerat de olika typer av projekt som har erhållit de särskilda medlen. Klassificeringen är gjord utifrån de erfarenheter som gjorts under projektets gång och det sätt på vilket man efter sina specifika förutsättningar angripit ett problem som kan vara intressant för andra i ett utvecklingskedje. Resultaten ska presenteras på en konferens under 1999. Konferensen riktar sig till lärare, högskoleledningar och studenter. Konferensen ska ge dem möjlighet att utbyta erfarenheter med varandra och få nya idéer till satsningar utifrån sina specifika förutsättningar.

Högskoleverkets Jämställdhetsråd

Högskoleverkets styrelse har funnit det lämpligt att markera höjd ambitionsnivå och samtidigt förankra verkets främjandeuppgifter i högskolan genom att utse ett kvalificerat jämställdhetsråd. Det inrättades under hösten 1998. Rådets uppdrag är att vara idégivare och referensgrupp åt verket. I rådet finns företrädare för universitet och högskolor, studenter samt övriga samhällsföreträdare.

Nyhetsbladet "Nyheter om Jämställdhet"

Syftet med nyhetsbladet är att återge nyheter och debatt om jämställdhet inom högskolesektorn. Nyhetsbladet bygger på artiklar från dags- och fackpress samt från universitets och högskolors personaltidningar. Det har under 1998 sänts ut gratis till rektorer vid universitet och högskolor samt ytterligare 250 enskilda prenumeranter. Nyhetsbladet publiceras också på Internet.

Chefs- och ledarskapsutveckling

Högskoleverkets chefs- och ledarskapsutveckling vänder sig i första hand till rektorer, men insatser görs också för styrelser och ledningsgrupper vid universitet och högskolor. Ett rådgivande organ, chefsutvecklingsrådet, med företrädare för rektorer, högskolestyrelser och övrig förvaltning vägleder arbetet.

Under 1998 har samtliga rektorer deltagit i minst ett av Högskoleverkets arrangemang inom programmet. Det var god uppslutning kring det årliga rektorsmötet och temaseminarieerna. Introduktionsprogrammet följs av sju nya rektorer. Intresset för de mer omfattande projekten (5–10 dagar) har varit stort. Drygt 30 rektorer har deltagit i något av dessa. Enskilda riktade projekt har genomförts vid tio lärosäten. Jämfört med 1997 och 1996 har aktiviteterna ökat i omfattning.

Aktiviteterna inom programmet har också givit genomslag på lärosätena. De har bidragit till att utveckla arbetet med lednings-

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Information om studier i Sverige och utomlands			
Studenthandboken	4,1	3,5	2,7
Databasen ASKen	2,6	3,4	4,1
Information om studier utomlands	1,8	2,5	2,6
EU:s utbildningsdatabas			
Ortelius	0,7	1,1	2,2
Andra informationsinsatser	6,1	7,1	5,1
Stimulera intresset för högre utbildning och forskning			
Attitydprojektet	0,6	1,1	0
Naturvetenskap och teknik (NOT)	6,5	3,3	2,9
Teknik- och naturvetenskapcentra (TNC)			
– fördelning av medel	11,1	7,1	0
Gemensamma kostnader – NOT och TNC	2,4	3,2	0
Regler för tillträde till högre utbildning			
	2,3	2,4	2,0
Högskoleprovet	16,5	19,9	20,1
Summa	54,7	54,6	41,7

strategier vid flertalet lärosäten. Exempel på detta är en mera medveten utveckling av ledningsgrupper och förändrade attityder till styrelsearbetet, vilket tagit sig uttryck i en förändrad debatt om akademiskt ledarskap.

Samverkan med andra länder håller på att resultera i ett relativt brett kontaktnät med länder som är intressanta för Sverige. Förutom de nordiska länderna ingår Australien, Kanada, Nederländerna, Storbritannien och vissa stater i USA i kontaktnätet.

REKRYTERING TILL HÖGRE UTBILDNING

Högskoleverket ansvarar för att öka kunskaperna om och intresset för högre utbildning och forskning. Det gör verket genom övergripande, neutral, saklig och tillgänglig information om studier vid svenska universitet och högskolor samt om studier utomlands. Informationen vänder sig till presumtiva studenter. Genom NOT-projektet – som bedrivs i samarbete med Skolverket – arbetar Högskoleverket också med att stimulera intresset för teknisk och naturvetenskaplig utbildning. Verket ansvarar vidare för vissa regler för tillträde till högskolan och att informera om dessa samt för att administrera och utveckla högskoleprovet.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Svara för övergripande, neutral, saklig och tillgänglig information om studier vid svenska universitet och högskolor samt om studier utomlands.
- Svara för utveckling, utformning och organisation av högskoleprovet.

NEDBRUTNA MÅL**Information om studier i Sverige och utomlands**

- Utveckla studieinformation och marknadsföra ASKen bättre.
- För information om studier utomlands förbättra verkets hemsida och talsvarsservicen samt ge riktad information till vidareinformatorer.

Stimulera intresset för högre utbildning och forskning

- Utveckla insatserna för att motverka social snedrekrytering.
- Väcka ungdomars intresse för naturvetenskap och teknik.

Regler för tillträde till högre utbildning

- Utvärdera den reform av regelverket som gäller sedan hösttermi-

nen 1997.

Högskoleprovet

- Utvärdera försöken med särskilda prov för synskadade och dyslektiker.
- Undersöka provets förmåga att rangordna studenter med avseende på förväntad studieframgång.
- Undersöka vilka faktorer som kan påverka kvinnors och mäns provresultat.

MÅLUPPFYLLELSE

Vad gäller *information om studier i Sverige och utomlands* har måluppfyllelsen varit god. Högskoleverket har under 1998 utökat annonseringen och marknadsföringen av studier vid svenska universitet och högskolor. Studenthandbokens utseende och innehåll har alltmer målgruppsanpassats med hänsyn till vad en presumtiv student bör veta inför högskolestudierna. ASKen – som haft en trög start – har utvecklats till en kvalitetssäkrad nationell nätbaserad söktjänst med en ständigt växande besöksskara. Under 1998 utökades dessutom marknadsföringen av ASKen eftersom utvärderingar visat att den inte är lika känd som Studenthandboken.

Verkets hemsida har fått en fylligare information om studier utomlands. En lista på vanliga frågor om studier utomlands har också upprättats samt en särskild e-postadress. Talsvarfunktionen har förenklats och blivit användarvänligare. Informationen till vidareinformatörer har dock inte utökats i den utsträckning som var önskad. Verket har dock påbörjat ett samarbete med Arbetsförmedlingen Utland.

Under 1998 har en extern bedömargrupp utvärderat några av Högskoleverkets verksamheter, däribland studieinformationen. Enligt bedömargruppen har verkets studieinformation omtalats i övervägande positiva ordalag av dem som lokalt arbetar inom området. Kvalitet och tillgänglighet på informationen om studier i Sverige faller i hög grad tillbaka på lärosätenas egna insatser – det är de som lämnar underlaget både till Studenthandboken och ASKen. Bedömargruppen anser dock att det är viktigt att ansvarsfördelningen mellan Högskoleverket och Verket för Högskoleservice (VHS) är tydlig.

Enligt Högskoleverket är ansvarsfördelningen mellan verken tydlig, men problemet är att information om skillnaden mellan de båda verkens uppgifter inte nått ut till presumtiva studenter. Under året har Högskoleverket på många sätt, bl.a. på studentmässor och i trycksaker framhållit skillnaden mellan de två verkens uppgifter. Arbetet med att sprida sådan information kommer att fortsätta under 1999. En representant för VHS ingår också i den referensgrupp för

studieinformation som Högskoleverket inrättat. I samma grupp ingår representanter för universitet och högskolor.

Vad gäller *stimulera intresset för högre utbildning och forskning* har måluppfyllelsen också varit god. Under 1998 har verket utökat annonseringen och marknadsföringen av högskolestudier till de grupper som vanligen inte funderar på att studera vidare efter gymnasiet. De har stått i fokus för Högskoleverkets s.k. Attitydprojekt. Marknadsföringen till dessa målgrupper bygger på andra kanaler än tryckt material och inriktar sig på att väcka intresse genom förebilder. Verket har också på prov inrättat ett ungdomsråd för att bättre ta tillvara ungdomars syn på högskolestudier och framtiden.

NOT-projektets sista år präglades av ett stort utåtriktat engagemang. Flera NOT-konferenser och regionala konferenser har ägt rum, liksom en aktörskonferens och den sista basårskonferensen. Året avslutades med en informationskampanj i dagspressen för att peka ut naturvetenskapens och teknikens roll i människans liv och livsmiljö och skapa debatt kring naturvetenskapliga frågor med tydlig samhällsrelevans. Annonserna blev mycket uppmärksammade.

För teknik och naturvetenskapcentra har verket inför utlysningen av 1998 års medel modifierat kriterierna något, höjt bidragstaket samt infört möjligheten att söka särskilt stöd för utveckling och fördjupning av verksamheterna, alltså ett utvecklingsbidrag.

Vad gäller *regler för tillträde till högre utbildning* har målet har inte uppnåtts därför att frågor rörande omräkning av utländska gymnasiebetyg fick stark aktualitet under 1998. Provrådet – verkets rådgivande organ för högskoleprovet och andra särskilda prov – har dock under 1998 tagit fram en PM med en rad förslag till analyser. Under hösten påbörjades två delstudier vilka kommer att redovisas under 1999.

Måluppfyllelsen för *högskoleprovet* har varit god. Samtliga planerade utvärderingar och undersökningar har genomförts under året.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Information om studier i Sverige och studier utomlands

Studenthandboken

Den tredje utgåvan av studenthandboken utkom i december 1998. Högskoleverket har utvärderat de två första utgåvorna. 1997 intervjuades gymnasieelever och 1998 studie- och yrkesvägledare i gymnasieskolan. Utvärderingarna pekar på att Studenthandboken fyller ett stort behov hos presumtiva studenter och att den uppskattas och används såväl av elever som studievägledare. Den efterfrågas i allt större upplagor och verket får ofta positiva kommentarer om den, främst från gymnasieskolor, komvux och arbetsförmedlingar, men även från universitet och högskolor.

Upplagan 1998 var 310 000 ex., en ökning med 25 000 ex. jämfört

med tidigare år. Högskoleverkets strävan är att varje elev i gymnasiet åk 3 ska få ett eget exemplar via sin studie- och yrkesvägledare, liksom att alla som läser på komvux eller liknande i syfte att senare söka till högskolan ska kunna få ett exemplar.

ASKen

Den nationella databasen ASKen innehåller information om utbildningar vid samtliga universitet och högskolor. Vid sidan av löpande drift, support och innehållslig kvalitetskontroll av informationssystemet har följande särskilda insatser gjorts under 1998:

- ASKen har försetts med ett nytt gränssnitt i Internet samt med bättre sökmöjligheter, fritextsökning.
- Varje lärosätes databas har kvalitetskontrollerats. Resultatet har presenterats för högskolorna med krav på åtgärder.
- ASKen har marknadsförts på Internet med hjälp av affisch samt genom annonsering gentemot specifika målgrupper.

I takt med att ASKen blir mer känd och dess innehåll får högre kvalitet ökar användningen av databasen. Under 1998 ställdes nästan dubbelt så många förfrågningar i ASKen jämfört med 1997 (figur 18).

Information om studier utomlands

Under 1998 har "Talsvar" – ett automatiskt system som ger svar på de vanligaste frågorna presumtiva studenter kan ha – förenklats och förbättrats ur användarsynpunkt. Informationen på Internet har uppdaterats och antalet relevanta länkar har blivit fler. Under slutet av 1998 infördes en speciell e-postadress för frågor om utlandsstudier och ca 200 frågor har redan inkommit till denna.

Välinformerade vidareinformatörer underlättar informationsgivningen till presumtiva studenter och avlastar också Högskoleverket. Informationen till vidareinformatörer har inte kommit igång i önskad utsträckning. Verket har dock påbörjat ett samarbete med Arbetsförmedlingen Utland. Sådana finns i varje län och är placerade under Länsarbetsnämnden.

EU:s utbildningsdatabas Ortelius

Uppbyggnaden av EU:s utbildningsdatabas Ortelius har fortsatt under 1998 och Sverige ligger väl framme vad gäller att mata in och uppdatera informationen om svensk högskoleutbildning. De 15 medlemsländernas information följer alla samma mallar och användaren kan kombinera sökning på ämne med exempelvis studieort och undervisningsspråk. Ortelius finns på Internet och under 1999 avser konsortiet i Florens att ge universitet och högskolor fri tillgång till informationen. Hittills har endast prenumeranter kunnat söka i databasen.

Figur 18. Förfrågningar i ASKen

	1998	1997	1996
Förfrågningar	2 860 000	1 600 000	saknas

Figur 19. Förfrågningar om studier utomlands

	1998	1997	1996
Via telefonjour	3 700	3 550	4 720
Via talsvar	4 500	saknas	saknas
Via e-post	200	0	0

Tyvärr har konsortiet vid årsskiftet 1998/99 tillfälligt lagt ned sin verksamhet i avvaktan på beslut om finansiering från EU-kommissionen.

Andra informationsinsatser

Högskoleverket deltog under 1998 i tre studentmässor; Nolia Utbildning och Framtid i Piteå, SACO:s Studentmässor i Stockholm och Göteborg. Syftet är att nå ut med Högskoleverkets studieinformation. Verket deltog dessutom på UngIT i Göteborg, Links98 och på EAIE-konferensens Information Market.

Under 1998 inrättades ett ungdomsråd på prov på Högskoleverket. Rådet består av åtta ungdomar mellan 15 och 20 år och är ett sätt för Högskoleverket att lättare förstå hur ungdomars värld ser ut idag. Rådet för fram sina tankar och åsikter och fungerar även som resurs i vissa frågor.

Verket har under året marknadsfört sin studieinformation i bl.a. Aftonbladet, Expressen, Vecko-Revyn och Invandratidningen. Dessutom har den generella studieinformationen på hemsidan förbättrats.

Stimulera intresset för högre utbildning och forskning

Attitydprojektet

Under 1997 inledde verket detta projekt vars tanke är att avdramatisera högre studier, ge unga människor förebilder och låta informationen gå från unga till unga. Den viktigaste insatsen under 1997 var att sponsra programserien "Efter Plugget" i ZTV. Serien vände sig till ungdomarna i åldrarna 18–23 år och ville visa på möjligheter i arbetslivet, i studier osv. Under 1998 fortsatte verket samarbetet med ZTV fram till det att Efter Plugget gick över till Utbildningsradion. Högskoleverket avbröt då sitt deltagande i projektet.

Utvärderingen av Efter Plugget visar att ungdomar är positiva till att få information om utbildning och arbetsliv via TV. Mediet uppfattas som nytt och annorlunda, speciellt av studieovana grupper som är mindre intresserade av skriftlig information. Under hösten genomförde verket därför en reklamkampanj i TV3 med syfte att locka nya grupper till högre utbildning. Kampanjen nådde 44 procent av målgruppen 15–29 år vilket innebär över 500 000 personer.

Under 1998 har verket också tagit fram OH-bilder med tillhörande manus för studie- och yrkesvägledare. Temat är "Lust – inte bara kalla fakta". Syftet är att avdramatisera högskolestudier och att väcka elevers lust till lärande i en akademisk miljö. Materialet har lagts ut på Högskoleverkets hemsida så att alla som informerar om högskolestudier kan använda det. Materialet kan naturligtvis också användas direkt av en presumtiv student.

Naturvetenskap och teknik (NOT-projektet)

1998 var NOT-projektets sista år enligt regeringsuppdraget från 1993. Ett stort utåtriktat engagemang har under året bestått i bl.a. en nationell aktörskonferens som summerade insatserna inom NOT-området samt ett 20-tal regionala konferenser. De senare i samarbete med NOT-kommuner, högskolor och science centres. Vidare har genomförts en slutkonferens för basårsanordnare samt en konferens som summerade NOT-kommunernas arbete. NOT-projektets slutvinjett under hösten var tio helsidesannonser i landets största dagstidningar. Annonserna ville skapa debatt om naturvetenskapliga och tekniska frågor med tydlig samhällsrelevans. Annonserna har också särtryckts och distribuerats till landets skolor, högskolor och museer.

Den tematiserade utgivningen av NOT-bladet har genomförts enligt planerna. Teman under 1998 har varit idéhistoria, moral, idrott, kol, kartor och design. Vidare har fyra NOT-häften utkommit. I häftena har bl.a. lärares och skolledares syn på NOT-problematiken redovisats. Under 1998 har professor Svein Sjöberg vid universitetet i Oslo fått i uppdrag att utvärdera projektet Hans rapport kommer våren 1999.

Stöd till teknik- och naturvetenskapscentra (TNC)

I samverkan med Statens kulturråd och Skolverket har Högskoleverket sedan 1997 fördelat medel till permanent verksamhetsstöd till science centres. Under 1997 inrättade verket en bedömargrupp bestående av sakkunniga och representanter för berörda myndigheter. Gruppen utformade bedömningskriterier och fördelade medel till elva centra. Under 1998 har bedömargruppen besökt de centra som fick bidrag 1997. Syftet med besöken har varit att dels skaffa sig erfarenheter av science centres som kunde ligga till grund för beredningen av ansökningarna under 1998, dels ta reda på hur de bedömningskriterier som användes 1997 uppfattats och om de behövdes revideras.

Besöken medförde att verket inför utlysningen av 1998 års medel har modifierat kriterierna något, höjt bidragstaket samt infört möjligheten att söka särskilt stöd för utveckling och fördjupning av verksamheterna, alltså ett utvecklingsbidrag (figur 20).

Regler för tillträde till högre utbildning

När reglerna för tillträde till högre studier förändrades fr.o.m. höstterminen 1997 gavs Högskoleverket ett myndighetsansvar för dels vissa föreskrifter, dels att fatta beslut om tillämpningen av vissa tillträdesregler.

För 1998 ställde verket upp målet att utvärdera det regelverk som gäller fr.o.m. höstterminen 1997. Målet har inte uppnåtts därför att frågor rörande omräkning av utländska gymnasiebetyg fick stark aktualitet under 1998. Provrådet – verkets rådgivande organ för

Figur 20. Stöd till teknik- och naturvetenskapscentra

	1998	1997	1996
Beviljade ansökningar permanent stöd	10	11	0
Beviljade ansökningar utvecklingsbidrag	9	0	0
Fördelade medel (mkr)	11,1	7,1	0

Figur 21. Beslut om andra krav

	1998	1997	1996
Antal högskolor	6	9	7
Antal utbildningar	11	16	32
Antal tillstånd	8	13	22

Figur 22. Tillstånd att använda andra särskilda prov

	99/20	98/99	97/98
Antal högskolor	3	16	18
Antal utbildningar	6	46	60

högskoleprovet och andra särskilda prov – har dock under 1998 tagit fram en PM "Hur fungerar urvalet till högre utbildning" som innehåller en rad förslag till analyser kring tillträdes- och urvalsreglernas funktion och effekter. Under hösten påbörjades också två uppföljningar. Den ena ska belysa vad som händer med dem som inte kommer in på högskolan. Den andra fokuserar på gymnasiebetygens roll som urvalsinstrument. Därmed har verket lagt en grund för att under 1999 påbörja en diskussion om gällande regler.

Beslut om andra krav

Efter tillstånd av Högskoleverket får universitet och högskolor ställa andra krav än sådana som anges i standardbehörigheter.

Ett antal beslut om andra krav fattades i slutet av 1996 efter det att regeringen och Högskoleverket hade fattat beslut om det nya regelverket. Dessa beslut gällde fr.o.m. antagningen till hösten 1997. Högskoleverkets bifall till lärosätenas ansökningar om att ändra standardbehörigheter har bl.a. rört, vad avser utbildningar med internationell inriktning, att lägga till språkkrav (figur 21).

Tillstånd att använda andra särskilda prov

Andra särskilda prov än högskoleprovet får enligt högskoleförordningen användas som urvalsgrund för utbildningar med konstnärlig inriktning och för utbildningar som förbereder för yrkesområden som ställer krav på vissa personliga egenskaper eller särskild kompetens. När det gäller de sistnämnda krävs tillstånd av Högskoleverket.

Med utgångspunkt i tillträdespropositionen (prop. 1996:184) och enligt rekommendationer av Provrådet har verket beslutat att två tredjedelar av platserna på en utbildning får tillsättas via andra särskilda prov. Verket menar att det är viktigt att befrämja mångfald när det gäller möjligheterna att antas till högre utbildning. Huvudsakligen vårdutbildningar har fått tillstånd att använda andra särskilda prov (figur 22). Inför läsåret 1997/98 gav verket tidsbegränsade tillstånd som gällde antagning hösten 1997 och våren 1998.

Högskoleprovet

Tillgänglighet för alla

Högskoleprovet är tillsammans med betygen det viktigaste urvalsinstrumentet vid antagning till högskoleutbildning. Mellan 35 och 40 procent av samtliga platser i den samordnade antagningen besätts av dem som har resultat från högskoleprovet. Det är därför angeläget att alla som så önskar kan genomföra provet på ett rättvisande sätt. Genom en treårig försöksverksamhet med särskilda prov har även gravt synskadade och dyslektiker kunnat genomföra högskoleprovet. Högskoleverket har under 1998 i en rapport "Högskoleprovet för

dyslektiker och synskadade – erfarenheter från tre års försök” (Reg.nr. 81-2689-98) – redovisat till regeringen hur verket planerar att utforma provet för dessa grupper i framtiden.

Andra grupper som kan ha speciella förutsättningar att genomföra provet är de som har en annan etnisk eller kulturell bakgrund än svenskfödda. Göteborgs universitet har, enligt avtal med Högskoleverket, börjat studera hur hinder som skapar onödiga svårigheter för dessa grupper kan undanröjas.

Kvaliteten

Den mättekniska kvaliteten på provet måste hålla en hög nivå och ligga i linje med den vetenskapliga utvecklingen inom området. Nya rutiner för att utpröva provuppgifter har gett högre tillförlitlighet i uppgifterna och möjliggjort att modern testteori kan tillämpas. Utvärderingar har genomförts under året genom avtal med Umeå universitet.

Rationell och effektiv hantering

Det stora antalet provdeltagare medför att provet måste administreras rationellt. Verket har därför, i samarbete med Skolverket, börjat undersöka möjligheten att erbjuda provet i datormiljö. Datorbaserade prov ger också helt nya möjligheter till alternativa test och mätning av andra färdigheter än traditionella ”papper- och penna-test”.

Effekterna av provet

Högskoleprovets effekter i olika avseende har undersökts. Vad gäller skillnaderna mellan kvinnors och mäns prestationer visar resultaten att förändringar i delprovets sammansättning och i det ämnesmässiga innehållet kan bidra till minskade skillnader. Vad gäller effekterna på undervisningen i engelska i gymnasieskolan har en undersökning gjord av Göteborgs universitet, enligt avtal med Högskoleverket, visat att provet haft mycket ringa påverkan på undervisningen.

Anmälda, intäkter och kostnader

Under 1998 har antalet anmälda till provet sjunkit med 12 000 jämfört med 1997 (figur 23). Antalet anmälda till högskolans antagning har också sjunkit. Även om förändringarna inte är drama-

Regleringsbrevet.: Av årsredovisningen ska framgå antalet anmälda till högskoleprovet samt total kostnad per anmäld.

Figur 23. Anmälda till provet

	1998	1997	1996
Anmälningar	141 100	153 000	148 400

Figur 24. Intäkter och kostnader

	1998	1997	1996
Intäkter, avgifter och övriga	17,8	19,3	18,5
Kostnader (mkr)	16,5	19,9	20,1
Resultat (mkr)	1,3	-0,6	-1,6
Kostnad per anmälan (kr)	117	130	136

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Nationellt kontor för EU-programmen	4,1	4,2	3,4
ERASMUS – fördelning av medel	16,5	9,8	21,3
TEMPUS – fördelning av medel	2,6	4,0	6,3
Fördelning av övriga EU-medel	0,5	0	0
EG:s direktiv	0,6	0,5	0,5
Grundutbildningsrådets lärarutbyten	5,0	6,2	8,6
Information och service	3,2	6,2	4,9
Bedömning av utländsk utbildning och Naric/Enic	7,9	7,6	6,9
Bedömning av godtagbar standard	1,3	2,0	2,5
Summa	41,7	40,5	54,4

tiska så är det ett klart trendbrott. Orsaken är sannolikt en gynnsammare arbetsmarknad som ger attraktiva alternativ till högskolestudier. För högskoleprovet har detta inneburit minskade intäkter och kostnader under 1998 (figur 24). De minskade kostnaderna 1998 beror även på de effektiviseringar som gjorts under senare år, t.ex. upphandling av tryckeritjänster och distribution, revidering av informationsmaterial m.m. Kostnaden per anmäld har genom dessa åtgärder kunnat sänkas.

INTERNATIONELL RÖRLIGHET FÖR STUDENTER OCH AKADEMISKT UTBILDADE

Högskoleverket är ett stöd i högskolans internationella kontakter och främjar rörligheten för studenter, lärare och forskare. Verket ansvarar för de europeiska utbildningsprogrammen, bl.a. Sokrates-Erasmus och Tempus. Verket arbetar med att främja erkännande av såväl svensk som utländsk utbildning. En uppgift är att informera om och tillämpa internationella konventioner och EG-direktiv. Att bedöma utländska examina i syfte att underlätta inträdet på den svenska arbetsmarknaden för personer med en utländsk akademisk examen är också en del i detta. Högskoleverket bedömer också vilka utländska eftergymnasiala utbildningar som har godtagbar standard, vilket krävs för att studenter ska kunna få studiemedel.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET

- Underlätta internationell rörlighet för studenter och lärare samt för akademiskt utbildade i övrigt.

NEDBRUTNA MÅL

Nationellt kontor för EU-programmen

- Bättre utnyttja de olika aktiviteterna inom Sokrates-Erasmus-programmet och intensifiera informationen till de akademiska lärarna.
- Påbörja övergången från det nuvarande programmet Tempus till andra samverkansformer med Öst- och Centraleuropa.

EG:s direktiv

- Utöka och förbättra informationen om EG:s direktiv till olika aktörer på arbetsmarknaden och till enskilda.

Bedömning av utländsk utbildning och Naric/Enic

- Göra bedömningsverksamheten mer känd både inom och utanför högskolan.
- Vidareutveckla ekvivaleringsmetodikerna och utvidga samverkan med andra aktörer inom integrationsområdet.

Bedömning av godtagbar standard

- Minska antalet individuella ärenden genom nya föreskrifter för prövningen av godtagbar standard.

MÅLUPPFYLLELSE

Högskoleverket har väl uppfyllt sina mål som *nationellt kontor för EU-programmen*. Verket har under 1998 vidareutvecklat kriterierna för en rättvis fördelning av medlen för studentstipendier mellan svenska lärosäten. Verket har också bidragit med rådgivning till lärosätena om hur man bäst kan utnyttja programmets olika delar. Lärarutbytet har för första gången dokumenterats genom rapporter från lärosätena till Europeiska kommissionen och kan nu följas bättre. Ett särskilt informationsmaterial för att stimulera de akademiska lärarnas rörlighet har spritts inom lärosätena. Medel har fördelats inom ett särskilt projekt för lärares förberedande besök i de sex nya EU-länderna. Verket har också deltagit aktivt i de svenska ställningstagandena och i den europeiska debatten inför den nya generationens program.

Inom Tempus har aktiviteterna mot Tempus Tacis-länderna ökat. Både i Ryssland och i Armenien har svenska centra öppnats. Dessa centra utgör nav i samarbetet mellan de akademiska institutionerna, företagen och andra samhällsorgan. Arbetet med en Östeuropastrategi pågår och kommer att presenteras under våren 1999. Verket har också fortsatt att medverka till ett ökat utbildnings- och forskningsutbyte med länderna i Östersjöregionen och Central- och Östeuropa. Sverige har varit framgångsrikt när det gäller beviljade projekt, mycket tack vare de svenska medel som möjliggjort väl förberedda projektansökningar.

Måluppfyllelsen har också varit god vad gäller arbetet med *EG:s direktiv*. Tre informationsbroschyrer har getts ut under året och distribuerats till en vid krets. Högskoleverket har informerat om internationella konventioner och har deltagit i den europeiska diskussionen om införande av den nya Europaråds- och Unesco-konventionen för erkännande av utbildning. Verket har också bidragit på olika sätt till att utveckla former för erkännande i Central- och Östeuropa.

Måluppfyllelsen har också varit god vad gäller arbetet med *bedömning av utländsk utbildning*. Informationen om bedömningsverksamheten har intensifierats under året. Två broschyrer har

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska redovisa hur många svenska studenter och lärare som har deltagit i Erasmusprogrammet inom Sokrates och hur många utländska studenter och lärare som kommit till Sverige samt kostnaderna för eventuell svensk medfinansiering. Vidare ska verket redovisa vilka problem som finns i samband med student- och lärarutbytet samt vilka erfarenheter i övrigt som vunnits genom programmet.

Figur 25. In- och utresande studenter inom Sokrates-Erasmus

	1997/98	1996/97	1995/96
Inresande studenter	*	2 544	2 491
Utresande studenter	3 204	2 915	2 912

* Siffran för 1997/98 föreligger inte ännu för alla länder.

utarbetats, en som riktar sig till arbetsgivare och en som riktar sig till arbetsökande. En rapport om metodik för värdering av utländsk högskoleutbildning har getts ut.

Även vad gäller *bedömning av godtagbar standard* har målpuppfyllelsen varit god. Antalet ärenden har minskat. Det har skett genom att verkets styrelse har beslutat om nya föreskrifter för bedömning av godtagbar standard samt genom att samarbetet med Centrala studiestödsnämnden (CSN) har förbättrats. En översyn av verksamheten ur ett studentperspektiv har också påbörjats.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Nationellt kontor för EU-programmen

Antalet utresande studenter, dvs. svenska studenter som reser utomlands har ökat med 349 personer under de sista tre åren (figur 25). Ökningen kan till stor del bero på att det nya systemet med s.k. ”Institutional Contract” – bilaterala avtal om studentutbyte – har medfört en tydligare intern samordning av studentutbytena för respektive lärosäte. Antalet inresande Erasmusstudenter har också ökat, men inte lika mycket.

Omfattningen av lärarutbytet har varit och är svår att uppskatta. Preliminära uppgifter för 1997/98 tyder på att ca 300 lärare reser ut från Sverige medan ca 175 kommer till Sverige. Motsvarande uppgifter för andra länder saknas ännu, varför en jämförelse inte är möjlig.

Som nationellt kontor för Sokrates-Erasmus har Högskoleverket anordnat konferenser för Erasmusansvariga vid universitet och högskolor samt gett löpande information. Verket har fördelat medel för studerandestipendier i enlighet med en nationell plan som förankrats hos lärosätena och godkänts av EU-kommissionen. Högskoleverket har även svarat för ett pilotprojekt angående intensivkurser i svenska för inkommande studenter samt ett särskilt projekt för lärares förberedande besök i de sex nya länderna. Verket har med särskild finansiering från EU initierat ett projekt som gäller elektronisk insamling och behandling av Erasmusstudenternas rapporter. Projektet syftar till att underlätta uppföljning och utvärdering, men också till att underlätta informationsspridning studenterna emellan.

Högskoleverket har i samverkan med utbildningsdepartementet aktivt deltagit i förberedelserna för de nya programmen Sokrates II och Leonardo II.

Högskoleverket är nationellt kontor för Tempus – EU:s särskilda stödprogram för Öst- och Centraleuropa samt f.d. Sovjetunionen. Genom studiebesök, kontaktresor och konferenser har verket bidragit till att underlätta utbytet mellan universitet och högskolor i Sverige och de deltagande länderna. De särskilda medel som Utbildningsdepartementet anslagit har haft stor betydelse då de på

ett smidigt sätt har finansierat en rad aktiviteter. Som exempel kan nämnas att bra projektansökningar kunnat utarbetas, vilket lett till en hög procent godkända ansökningar.

Aktiviteter mot Tempus Tacis-länderna har ökat under året. I Ryssland och i Armenien har centra för samverkan mellan de akademiska institutionerna, näringslivet och andra samhällsinstitutioner öppnats. Representanter för svenska ambassaden, Högskoleverket, Högskolan i Jönköping och Gnosjöföretagen genomförde under året en kontaktpresa till centret i Ryssland.

EG:s direktiv

Tre informationsbroschyrer om EG:s direktiv har getts ut och distribuerats nationellt och internationellt. Två broschyrer innehåller information om generella direktiv – en för svenskar som vill få sin utbildning godkänd i andra EU-EES-länder och en för EU-EES-medborgare som vill arbeta i Sverige. Den tredje broschyren informerar om erkännande av arkitektutbildningar. Samarbetet med Arbetsförmedlingen Utland har stärkts under året genom kontakter och genom regelbundet informationsutbyte.

Grundutbildningsrådets lärarutbyten

Grundutbildningsrådet har tidigare haft medel för internationalisering som har bekostat lärarutbyten. Syftet med programmet var att ge studenter som inte deltar i EU:s utbytesprogram möjlighet att ta del av utländska lärares erfarenheter samtidigt som kontaktnätet kunde stärkas för svenska lärare och institutioner. Programmet var öppet för alla lärare inom högskolan, även odisputerade, som annars hade begränsad tillgång till internationella erfarenheter. På grund av besparingar avbröts programmet i december 1997. De utbyten som redan var beslutade har dock genomförts under 1998.

Erfarenheten av lärarutbytena är dels att de har bidragit till varaktigt internationellt samarbete, särskilt för vårdutbildningarna, dels att de utländska lärarna verksamt bidragit till att förnya undervisningen. Som ett komplement till regeringens satsning på lärarutbildningen under 1998 avsatte rådet därför medel för att ge lärarutbildningen möjlighet att också få del av internationell kompetens.

Bedömning av utländska utbildningar och Naric/Enic

Under perioden 1996–1997 har antalet ansökningar om bedömning av avslutade utländska högskoleutbildningar minskat med 16 procent. Förklaringen är dels att asylpolitikerna har förändrats, dels att flyktingströmmen från Bosnien har avtagit. Under 1997 och 1998 har en stabilisering skett (figur 26). Drygt 60 procent av alla ärenden kommer från sex länder: f.d. Jugoslavien, f.d. Sovjetunionen, Irak,

Regleringsbrevet. Högskoleverket svarar för information om tillämpningen av EG:s direktiv om ömsesidigt erkännande av examina. Av årsredovisningen ska framgå vilka aktiviteter som verket har genomfört samt den totala kostnaden för aktiviteterna.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå antalet inkomna och beslutade ärenden vad gäller bedömningar av avslutade utländska högskoleutbildningar enligt internationella konventioner om erkännande av utländska utbildningar, samt den totala kostnaden för denna verksamhet.

Figur 26. Erkännande av utländska examina

	1998	1997	1996
Inkomna ärenden	1 830	1 848	2 178
Avgjorda ärenden	2 072	1 852	2 428
Total kostnad (mkr)	5,8	6,1	5,9
Kostnad per ärende (kr)	2 778	3 154	2 342

Figur 27. Förfrågningar från högskolor och organisationer om bedömning av utländsk utbildning

	1998	1997	1996
Inkomna förfrågningar	590	482	425
Avgjorda förfrågningar	574	446	415
Total kostnad (mkr)	2,1	1,5	1,0
Kostnad per förfrågan (kr)	3 732	3 943	2 927

Figur 28. Bedömningar av utländska eftergymnasiala utbildningar

	1998	1997	1996
Antal individuella ärenden om studiestöd	236	288	390
Varav bifall	113	106	150
Kostnad per ärende (kr)	6 5508	9446	410

Polen, Iran och USA. Verkets utlåtanden är endast rekommendationer till arbetsgivare och universitet och högskolor. Ett undantag är dock när verket provar lärarutbildningar enligt skollagen, något som leder till bindande beslut. Cirka 15 procent av ärendena har rört lärarutbildningar.

Antalet förfrågningar från högskolor och organisationer har ökat, vilket framgår av figur 27. Förklaringen är att verksamheten har blivit mer känd och efterfrågad av framför allt universitet och högskolor.

Under året har två informationsbroschyrer om verksamheten getts ut. En riktar sig till arbetsgivare och en till arbetssökande, arbetsförmedlingar och högskolor. Broschyrerna finns på verkets hemsida och är också länkade från SAF:s hemsida.

Uppdateringen av den Naric-databas som innehåller tidigare bedömningar pågår och blir klar under våren 1999. Under 1998 har drygt 1 500 personer besökt databasen.

Under året har en metodikrapport om värdering av utländsk högskoleutbildning utarbetats. Rapporten har marknadsförts till universitet och högskolor, arbetsförmedlingar, fackliga organisationer och intresseorganisationer. Den har uppmärksammats i media. Metodikprojektet fortsätter och under april 1999 kommer en första rapport om tillämpning av uppställda kriterier.

Den nya Europaråds- och Unescokonventionen om erkännande av högskoleutbildningar inom Europaregionen träder i kraft under januari 1999. Förberedelser för en svensk ratificering pågår. När så skett kommer den att följas upp med information, både mer allmän och riktad.

Bedömning av godtagbar standard

Högskoleverket prövar enligt studiestödsförordningen om utländska eftergymnasiala utbildningar, som svenska studenter söker studiemedel för, har godtagbar standard.

Antalet ärenden har minskat under de tre åren (figur 28). En orsak är att det 1996 fanns ett ackumulerat behov av nya prövningar sedan bedömningen av godtagbar standard flyttats över till Högskoleverket från CSN. En annan orsak är att de nya föreskrifter som verket har utarbetat under 1998 är tydligare än de förra och att samarbetet med CSN har förbättrats. Fortfarande är handläggningstiden dock ibland orimligt lång för den enskilde studenten. En analys har därför påbörjats för att granska verksamheten utifrån ett studentperspektiv.

DET SVENSKA UNIVERSITETSDATORNÄTET –SUNET

Högskoleverket administrerar universitetsdatornätet SUNET enligt de riktlinjer som regeringen lagt fast. Från att inledningsvis vara ett forsknings- och utvecklingsprojekt har SUNET blivit en för högskolorna gemensam organisation med uppgift att tillgodose universitetens och högskolornas behov av datakommunikation nationellt och internationellt. SUNET leds av en särskild styrelse som sedan 1996 utses av Högskoleverket.

MÅL ENLIGT REGLERINGSBREVET OCH BUDGETPROPOSITIONEN FÖR 1997

- Utveckla SUNET enligt regeringsbeslut den 21 november 1996 och enligt budgetpropositionen för 1997.

NEDBRUTNA MÅL

- Förstärka SUNET:s kapacitet – 34 Mbit/s till de mindre och medelstora högskolorna samt 155 Mbit/s till universiteten, de tekniska högskolorna och Karolinska Institutet.
- Ansluta Kungl. biblioteket och statliga centrala museer till SUNET med 2 Mbit/s.
- Tillföra SUNET:s styrelse expertis från Kungl. biblioteket och Statens kulturråd.
- Erbjuder huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer Internetanslutning.
- Ge vissa studerandegrupper tillgång till SUNET.

MÅLUPPFYLLELSE

Måluppfyllelsen har varit god. Under 1998 har SUNET fullgjort nästan alla de uppgifter som SUNET fick genom regeringsbeslutet den 21 november 1996 samt i budgetpropositionen för 1997:

SUNET:s kapacitet har förstärkts. Sedan den 1 december 1998 har *samtliga* universitet och högskolor, dvs. även de mindre och medelstora, förbindelser med kapaciteten 155 Mbit/s. SUNET kan nu sägas

Verksamhetsgrenens kostnader (mkr)

	1998	1997	1996
Driva nationella nät	18,5	25,7	20,5
Ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns- museer	4,6	0,4	0
Internationella för- bindelser	39,3	30,8	16,7
Tjänster utöver grund- läggande kommunika- tionstjänster	5,1	6,1	3,9
Projekt med finansiering från KK-stiftelsen	0,4	5,7	0
Administration och samordning	3,3	2,6	1,6
Utrustning räntor och amorteringar	5,9	4,6	2,9
Summa	77,1	75,9	45,6

vara unikt i världen genom att tillhandahålla accessförbindelser med denna höga kapacitet till samtliga anslutna högskolor.

Kungl. biblioteket och de statliga centrala museerna har anslutits till SUNET under 1998. Förbindelsen är på 10 Mbit/s, alltså betydligt mer än vad regeringen krävt. Kostnaden är dock mindre än kostnaden för en konventionell 2 Mbit/s-förbindelse.

Biblioteksexpertis från Kungl. biblioteket och Statens kulturråd har tillförts SUNET:s styrelse. De ingår i styrelsen sedan 1997 och de har bidragit till att SUNET alltmer uppmärksammat tillgången till information på nätet och innehållet i denna information.

Vad gäller att erbjuda huvudbibliotek, länsbibliotek och läns-museer Internetanslutning har måluppfyllelsen inte varit god. Under 1998 har 60 bibliotek och museer anslutits, vilket är ett mindre antal organisationer än förväntat, eftersom de villkor SUNET erbjuder är mycket fördelaktiga. Vid slutet av 1999 förväntas 100 organisationer vara anslutna.

Studerandegrupper har fått tillgång till SUNET. Redan i slutet av 1997 träffades ett avtal som erbjuder högskolestuderande förbindelse med SUNET lokalt för studieändamål bl.a. i samband med distansutbildning. Avtalet har under 1998 följts upp med ett motsvarande avtal som omfattar de anställda vid universiteten och högskolorna.

Regleringsbrevet. Av årsredovisningen ska framgå uppnådda resultat beträffande utbyggnad och kapacitetsökning av SUNET och NORDUNET samt kostnaden som är förknippad med SUNET och NORDUNET.

VERKSAMHETENS INRIKTNING

Driva nationella nät

Under 1997 påbörjade SUNET arbetet med att uppgradera ryggradsnätet så att mindre och medelstora högskolor skulle kunna anslutas med kapaciteten 34 Mbit/s och universiteten och de större högskolorna med 155 Mbit/s. Uppgraderingen krävde en hel del utredning och upphandlingen har varit ovanligt komplicerad, men sedan den 1 december 1998 har samtliga universitet och högskolor, dvs. även de mindre och medelstora, förbindelser med kapaciteten 155 Mbit/s.

Av tekniska och ekonomiska skäl har SUNET valt att hoppa över 34 Mbit/s-steget och gå direkt på 155 Mbit/s även för de mindre och medelstora högskolorna. SUNET kan nu sägas vara unikt i världen genom att tillhandahålla accessförbindelser med denna höga kapacitet till samtliga anslutna högskolor.

Ryggradsnätet består av ett stjärnformat nät. Stockholm utgör nätets centrum och från Stockholm går linjer till Göteborg, Malmö och Sundsvall. Samtliga högskolor har anslutits med egna accesslinjer till någon av dessa fyra knutpunkter. Genom de nya accesslinjerna möjliggörs en betydande trafikökning som efter en tid kommer att ställa höga krav på ryggradsnätet. I avtalet med leverantören Banverket ingår en framtida uppgradering av ryggradsnätet till 622 Mbit/s.

Den 1 maj 1999 kommer den nya infrastrukturen att vara

kompletterat så att den erbjuder dubbla s.k. skyddade förbindelser. Samtliga linjer (med ett par undantag) kan då fungera även om det blir avbrott på en av förbindelserna. Kraven på säkerhet är alltså mycket högt ställda.

SUNET prioriterar tillgänglighet och säkerhet i kontakterna med Kungliga Tekniska Högskolans Network Operation Centre (KTHNOC), som enligt ett avtal med SUNET sköter driften av ryggradsnätet. KTHNOC har under 1998 tagit ett nytt övervakningssystem i bruk. KTHNOC håller också statistik om hur nätet fungerar, avbrott, etc. tillgänglig på nätet, vilket fungerar som en kvalitetskontroll. Krav på statistik har skrivits in i det nya avtal om driften som slutits under 1998.

Vad gäller kostnaderna under perioden 1996–1998 belastades resultatet under 1997 av en engångsutgift för att lösa uppgiften att ansluta museer och konstnärliga högskolor i Stockholm. De nya accesslinjerna och de skyddade förbindelserna till universiteten och de mindre och medelstora högskolorna innebär att kostnaderna för att driva nätet kommer att öka kraftigt under 1999.

Ansluta huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer

Uppdraget att erbjuda huvudbibliotek, länsbibliotek och läns museer anslutning till SUNET har varit komplicerat. En orsak är att biblioteken är starkt beroende av den egna kommunens inställning till erbjudandet.

Under 1997 slöt SUNET ett avtal med Telia Publicom som ger biblioteken och museerna ett fördelaktigt pris på en 2 Mbit/s förbindelse till Internet samtidigt som staten står för kostnaderna under de första två åren. SUNET har under 1998 satsat kraftigt på att informera bibliotek och kommuner om möjligheten att utnyttja det avtal som SUNET slutit.

Intresset från kommunernas sida har emellertid varit lågt. Endast 50 kommuner har tecknat avtal, vilket är betydligt färre än det antal SUNET hade förväntat sig. En förklaring till den låga uppslutningen är att kommunerna prioriterar att kunna ansluta sina skolor, vilket inte ingår i SUNET:s avtal. Dessutom föredrar många kommuner att bygga ut sina kommunala nät och erbjuda biblioteken Internetanslutning den vägen.

De bibliotek vars kommuner har anslutit sig och de museer som antagit erbjudandet har dock utvecklat sin verksamhet helt enligt regeringens intentioner. Hos dem kan Internet användas via publika terminaler och distansstuderande har tillgång till Internet vid bibliotek och studiecentra. Antalet anslutna bibliotek och museer är 60.

Biblioteken och museerna har anslutits successivt under 1998, vilket förklarar att kostnaden uppgår till enbart 4,6 miljoner kronor (inklusive kostnader för information och marknadsföring). Helårs-kostnaden för 60 anslutna bibliotek och museer är 7,5 miljoner kronor.

SUNET:s samarbete med Statens kulturråd och Kungl. biblioteket har också inneburit att dessa institutioner har gratis tillgång till vissa databaser.

Internationella förbindelser

SUNET delar de internationella förbindelserna med de akademiska nätverken i övriga nordiska länder och äger tillsammans med dem NORDUnet A/S som är organiserat som ett danskt aktiebolag och upphandlar nätkapacitet för de fem ländernas räkning.

En mycket stor del av SUNET-trafiken går till USA. De nordiska ländernas efterfrågan på nätburen information har under 1996–1998 växt så att bandbredden behöver fördubblas varje år. Under 1998 uppgraderade NORDUnet USA-förbindelsen från 80 till 155 Mbit/s. I januari 1999 uppgraderades USA-förbindelsen än en gång – till 310 Mbit/s. USA-förbindelsen är således en starkt kostnadsdrivande faktor. Kostnaderna har ökat från 16,7 till 39,3 miljoner kronor mellan 1996 och 1998. NORDUnets policy är ändå att de gemensamma förbindelserna ska uppgraderas när det behövs så att de inte blir en flaskhals och de nationella näten tvingas hämta hem information andra vägar till en högre kostnad.

I kraft av de nordiska ländernas position som framstående IT-användare har NORDUnet som första icke-amerikanska nät tecknat ett avtal med det amerikanska konsortiet Internet 2. Genom avtalet får nordiska universitet via NORDUnet tillgång till den infrastruktur som Internet 2 håller på att bygga upp. Därmed kan de samarbeta med amerikanska universitet inom ramen för Internet 2.

Tjänster utöver grundläggande kommunikationstjänster

Till driften av det nationella nätet hör att se till att de grundläggande kommunikationstjänster som specificeras av Internets standarddokument (RFCer) kan användas på nätet. Utöver dessa grundläggande kommunikationstjänster erbjuder SUNET på eget initiativ eller i samarbete med andra vissa tilläggstjänster. Dessa är:

- Meddelandehantering som innebär att meddelanden i vissa fall kan utväxlas också med system som inte använder SMTP och Internet mail.
- Faxtjänsten som innebär att meddelanden kan skickas via elektronisk post till mottagare som inte har tillgång till Internet men som disponerar telefax.
- LISTSERV som ger användarna möjlighet att få hjälp med administrationen av distributionslistor.
- En WWW-katalog som ger ägarna av svenska webb-platser möjlighet att registrera sig så att deras webb-plats kan sökas i relevanta

kategorier i WWW-katalogen.

- FTP-arkivet som innehåller fri programvara, ljud, bild och textmaterial att hämtas över nätet.
- Konferenssystemet News.
- Katalogtjänst som innebär att e-postadresser till anställda vid SUNET-anslutna organisationer är sökbara.
- Nyhetsbladet SUNETTEN, i tryckt och elektronisk form som ger aktuell information om SUNET.

Under 1998 har SUNET varit starkt inriktat på att planera för den nya infrastrukturen. Därför har SUNET endast tagit fram en ny tjänst – en uppringd Internettjänst med hög kvalitet för anställda vid universitet och högskolor.

Projekt som finansierats med medel från KK-stiftelsen

Under 1997 arbetade SUNET med ett antal projekt som finansierades med medel från Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling (KK-stiftelsen). Det mest omfattande projektet var att i samarbete med andra större operatörer förbättra säkerheten i den svenska delen av Internet genom att etablera en andra nationell knutpunkt i Stockholm vid sidan av den på KTH. Arbetet slutfördes under 1997 och för driften och fortsatt utbyggnad av knutpunkter i Sverige etablerades ett eget bolag, NETnod AB, till vars finansiering SUNET, liksom andra anslutna operatörer bidrar med avgifter.

Under 1998 har arbetet fortsatt med projektet TISDAG (Technical Infrastructure for Swedish Directory Access Gateways). Projektet påbörjades under 1997 och syftet är att utveckla en tjänst som gör det möjligt att via flera olika gränssnitt söka i kataloger med e-postadress oavsett vilken teknik som använts för att skapa katalogen.

Idag finns en fungerande pilotjänst, vilken SUNET driver i samarbete med Ericsson. Pilotjänsten ger möjlighet att söka personer i en testdatabas, som än så länge främst innehåller data från universitet och högskolor. Pilotjänsten revideras löpande. Målet är att få acceptans kring en standard så att en permanent katalogtjänst kan inrättas.

Utrustning, räntor och amorteringar

SUNET baserar i likhet med de flesta stora nät sin routing på utrustning från företaget Cisco. I det nya 155 Mbits-nätet används Ciscos största och mest avancerade routers (Cisco 12000) i knutpunkterna, medan de anslutna högskolorna använder routers av typ Cisco 7500 för SUNET-förbindelsen.

Utrustningen i knutpunkterna har placerats i Banverkets berg- rum, där det finns tillgång till mycket hög säkerhet. SUNET:s driftansvariga kan övervaka denna utrustning på distans.

Figur 29. Antalet anställda per avdelning

Avdelning	1998	1997	1996
Avd. för utvärdering och kvalitetsarbete	21	15	20
Bedömnings- och utredningsavdelningen	—	16	16
Informationsavdelningen	19	14	14
Internationella avdelningen	17	24	22
Juridiska avdelningen	10	9	9
Uppföljnings- och utredningsavdelningen	21	12	—
Utvecklingsavdelningen	14	11	—
Grundutb.rådets kansli	—	—	6
Administrativa avdelningen	19	19	17
Generaldirektörens kansli	3	4	4
Universitetskanslerns kansli	2	2	2
Summa	126	126	110

Figur 30. Könsfördelningen inom Högskoleverket

	1998	1997	1996
Antal anställda kvinnor	82	79	68
Antal anställda män	44	47	42
Antal chefer som är kvinnor (inkl. GD)	4	4	3
Antal chefer som är män	3	4	5
Antal avdelningar med jämn könsfördelning*	2	4	3
Antal avdelningar med ojämn könsfördelning*	5	4	4

* Avdelningar som har jämn könsfördelning ligger inom "40–60 principen" dvs. det finns minst 40 procent kvinnor/män och högst 60 procent kvinnor/män på avdelningen.

Figur 31. Löner inom verket

Medellöner (kr/mån)	1998	1997	1996
Samtliga anställda	23 362	23 336	22 767
Kvinnor	21 827	21 995	21 350
Män	26 222	25 590	25 060

Ny avancerad utrustning har under 1998 placerats ut även vid de mindre och medelstora högskolorna, där den tidigare inte funnits. Den allmänna teknikutvecklingen medför att högre krav ställs på de personer som ska konfigurera och övervaka utrustningen. SUNET planerar därför under 1999 en större satsning på utbildning för de tekniskt ansvariga.

SUNET har i slutet av 1998 och i början av 1999 genomfört investeringar till ett sammanlagt värde av 40 miljoner kronor. Investeringarna har påverkat utfallet för år 1998 endast marginellt, men kommer att leda till väsentligt högre kostnader under 1999.

PERSONAL

Högskoleverket bildades den 1 juli 1995. Verket tog över personal från f.d. Kanslersämbetet, Verket för Högskoloservice, Högskolans Överklagandenämnd, Högskolans Avskiljandenämnd samt Grundutbildningsrådet. Vid starten var 79 personer anställda vid verket. Därefter har antalet anställda ökat och uppgick den 31 december 1998 till 126 personer (figur 29)⁵.

Under 1997 gjordes några förändringar för att ge verket en mer ändamålsenlig organisation. Utvecklingsavdelningen bildades för att lösa de nya uppgifter verket fått rörande stimulansbidrag för bl.a. lärarutbildningen och IT i högre undervisning. Grundutbildningsrådets kansli inordnades i den nya avdelningen. Uppföljningsavdelningen bröts ut ur avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete den 1 augusti 1997.

Den 1 januari 1998 justerades organisationen ytterligare. Uppföljningsavdelningen tillfördes vissa uppgifter och fick namnet utrednings- och uppföljningsavdelningen. Bedömnings- och utredningsavdelningen upplöstes. Avdelningens uppgifter fördes till avdelningen för utvärdering och kvalitetsarbete, utvecklingsavdelningen och till informationsavdelningen.

Ett av målen i Högskoleverkets jämställdhetsplan är att könsfördelningen ska vara jämn inom hela verket samt inom varje avdelning. Av figur 30 framgår dock att Högskoleverket inte har uppnått målet. Fler kvinnor än män har anställts under de senaste två åren. Andelen kvinnor har därmed ökat från 62 procent 1996 till 65 procent 1998. Vidare har antalet avdelningar med ojämn könsfördelning ökat under samma period från fyra till fem.

Högskoleverket har vid rekrytering av tillsvidareanställda goda rutiner som beaktar könsfördelningen. Men vid projekt- och visstidsanställningar är rutinerna inte lika goda. De projekt- och visstidsanställda blir så småningom ofta fast anställda och de flesta som

⁵ Personalstatistiken i det här avsnittet har beräknats på antalet tillsvidareanställda exklusive tjänstlediga. Även projektanställda, visstidsanställda, vikarier och provanställda har tagits med om tjänstgöringen varat mer än tre månader. Samtliga uppgifter är per den 31 december varje år.

anställs är kvinnor. Verket ämnar därför under 1999 förbättra rekryteringsrutinerna när personal anställs på projekt- eller visstid.

Av figur 31 framgår att löneskillnaderna mellan kvinnor och män har ökat mellan 1996 och 1998. Den procentuella ökningen var för männen 4,6 procent och för kvinnorna 2,2 procent. Männen medellön är också högre än kvinnornas på alla utbildningsnivåer: gymnasieutbildning, akademisk grundexamen och forskarutbildning.

Två orsaker till skillnaderna är att verket har en traditionell uppdelning av arbetsuppgifterna där samtliga assistenter är kvinnor, och att medellönen för kvinnor som slutat är högre än för män som slutat. Det går dock inte att enbart genom statistiska analyser fastställa om målet i Högskoleverkets jämställdhetsplan "lika lön för lika arbete ska tillämpas oberoende av kön" är uppnått eller om skillnaderna är osakliga. Under 1999 har verkets chefsgrupp därför påbörjat en analys på individnivå om sakligheten i löneskillnaderna.

Figur 32 visar åldersfördelningen inom verket. Pensionsavgångarna blir de närmaste åren ganska måttliga. Under perioden 1999–2001 går sju anställda i pension. De stora pensionsavgångarna kommer först under år 2008.

Av figur 33 framgår att de anställdas medelålder är densamma 1998 som 1997, dvs. 45 år. Därmed har verket ännu inte uppnått den sänkning av medelåldern som är önskvärd. Verket har sedan tidigare uttalat en strävan att successivt föryngra sig. Under 1999 kommer verket att beakta åldersaspekten vid eventuella nyanställningar.

KOMPETENSFÖRSÖRJNING

Verket har ännu ingen helt färdig policy för sin kompetensförsörjning. En sådan bör baseras på en klar uppfattning om mål, strategi och inriktning av verkets arbete de kommande åren. Den bör även innefatta de tre delarna rekrytering, utveckling och avveckling.

Vad gäller kompetensförsörjningen i sin helhet har arbetet under 1998 främst koncentrerats på jämställdhetsfrågor och på att utveckla rekryteringsprocessen. En diskussion om syfte med och metoder för utvecklingssamtal påbörjades inom chefsgruppen i slutet av 1998. Arbetet med utvecklingssamtal och övriga kompetensförsörjningsfrågor väntas bli av stort intresse då Högskoleverkets strategiska plattform för åren 1999–2004 fastställs inom kort.

Vad gäller kompetensutveckling var ett av Högskoleverkets mål för 1998 att verket skulle arbeta med projektarbete och projektstyrning för att skapa en gemensam verkskultur i dessa frågor. Ett annat mål var att verket skulle förbättra kommunikationen inom verket och externt. Målen har delvis uppfyllts. Till exempel har projektplaner för verks- och avdelningsprojekt för 1999 och en s.k. projektkulturrapport tagits fram. Vidare har verket genomfört en s.k. verksdag på temat kommunikation. Därefter har kurser i presen-

Figur 32. Åldersfördelning inom Högskoleverket

Åldersgrupp	1998	1997	1996
–25	3	3	2
26–35	33	32	24
36–45	23	18	14
46–55	38	52	53
56–65	29	21	17
Totalt	126	126	110

Figur 33. De anställdas medelålder

1998	1997	1996
45 år	45 år	46 år

Figur 34. Kostnader för ledning och administrativt stöd (mkr)

	1998	1997	1996
Ledning	6,4	4,9	5,1
IT-stöd	5,6	6,4	2,6
Personaladministration	2,7	3,2	3,3
Ekonomiadministration	2,8	3,3	2,8
Växel och reception	2,1	2,5	2,9
Kontorsservice	4,5	4,7	5,1
Registratur	0,5	0,5	0,5
Lokaler	9,1	9,1	7,9
Intern information	1,9	2,3	1,7
Avskrivningar	0,8	0,9	1,1
Summa	36,4	37,8	33,0

tationsteknik och massmediakontakter genomförts. Samtliga anställda har också getts möjlighet att träffa en särskild språkkonsult.

LEDNING OCH ADMINISTRATIVT STÖD

Högskoleverkets ledning och administrativa stöd har bestått av följande funktioner:

- Ledning, dvs. generaldirektören, universitetskanslern och styrelsen.
- Administrativa avdelningen som svarar för IT-stöd, personaladministration, ekonomiadministration, växel och reception, kontorsservice, registratur och lokaladministration.
- Intern information, som är delar av informationsavdelningens uppgifter.

Den totala kostnaden för ledningen och det administrativa stödet har ökat något mellan 1996 och 1998 (figur 34). Samtidigt har antalet anställda också ökat. Kostnaden per anställd var därför oförändrad 1996 och 1997 (300 tkr). Under 1998 har den minskat (290 tkr).

Figur 35. Nyckeltal lokaler

	1998	1997	1996
Lokalkostnad per anställd (tkr)	69	69	72
Lokalkostnad per m2 (tkr)	1,8	1,8	1,8
m2 per anställd	36	36	40

Regleringsbrevet. Ett kvalitetsutvecklingsprogram som avser hela Högskoleverkets verksamhet ska finnas vid myndigheten. En sammanfattning och resultat av programmet ska ingå i årsredovisningen.

LOKALER

Några nyckeltal för Högskoleverkets lokaler framgår av figur 35.

Kostnaderna per anställd och m2 är ungefär oförändrade mellan 1996 och 1998. Under 1999 kommer kostnaderna att öka eftersom ett nytt hyresavtal har slutits med hyresvärden för perioden 1999–2001. Den generella hyresnivån har då ökat jämfört med när det förra avtalet tecknades.

INTERNT KVALITETSARBETE

Under 1997 inledde Högskoleverket ett kvalitetsarbete som inriktade sig på processerna i verkets interna arbete. En självvärdering gjordes inom områdena ledarskap, planering och uppföljning, kommunikation och samverkan, kompetensutveckling och jämställdhet. Möjligheter till förbättringar identifierades inom dessa områden och verkets styrelse fastställde våren 1998 ett kvalitetsprogram. Under 1998 har huvudintresset varit koncentrerat till att underlätta arbetet för den bedömaregrupp som har granskat verket.

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska senast den 1 april 1998 redovisa till regeringen om verket bedömer att det finns allvarliga problem och risker i universitets och högskolors informationssystem inför år 2000 som kan få konsekvenser för verksamheten och hur dessa i så fall bör hanteras.

ÖVRIGA UPPDRAG

UNIVERSITETS OCH HÖGSKOLORS

INFORMATIONSSYSTEM INFÖR ÅR 2000

Högskoleverket har lämnat en delrapport, baserad på en enkät till universitet och högskolor. I denna konstaterar verket att lärosätena överlag får anses ha god beredskap inför övergången. Men det återstår ännu en del arbete och vissa områden präglas av osäkerhet. Efter det att rapporten lämnades har högskolornas beredskap förbättrats. LADOK-konsortiet har beslutat att testa sitt system för att kunna garantera år 2000-säkerhet.

REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER TILL BONUS

Högskoleverket har överlämnat en sådan redovisning till Bonus. Den lämnades något för sent. Det berodde på att den period som skulle redovisas inte sammanföll med de perioder som verket hade tillgängliga data för. Detta medförde att Utbildningsdepartementet och Bonus kom överens om nya principer för redovisningen av helårsstudenter. Därmed kan Högskoleverket framledes använda redan befintliga uppgifter för redovisning till Bonus.

REDOVISNING AV ANTAL HELÅRSSTUDENTER I VÅRDUTBILDNING

Högskoleverket har lämnat sådana uppgifter. De nya principerna för redovisningen av helårsstudenter till Bonus medför att under 1999 kan samtliga uppgifter om helårsstudenter hämtas in vid ett och samma tillfälle från universitet och högskolor. Extrainsamling av uppgifter undviks således.

SAMRÅD OM DIMENSIONERING AV LÄRARUTBILDNING

Uppdraget är utfört. I september 1998 anordnade Högskoleverket tillsammans med Skolverket en samrådskonferens kring lärarutbildningarna. Konferensen samlade ett stort antal deltagare från såväl universitet och högskolor som från andra organisationer med intresse för lärarutbildning och skola. Det underlag som sammanställdes till konferensen mötte en stor efterfrågan under och efter konferensen.

I en rapport som kommer att publiceras under 1999 ska mer strukturerat redovisas de analyser som togs fram till konferensen. Rapporten ska tjäna som ett ytterligare underlag för universitetens och högskolornas beslut om hur många studerande som ska antas till lärarutbildningarnas olika inriktningar och ämneskombinationer. Rapporten belyser i huvudsak kvantitativa aspekter, t.ex. volymer inom utbildningarna, sammanfattningar av prognoser etc. Den innehåller också översikter över utredningar och propositioner som har betydelse när lärosätena ska ta ställning till det antal studenter som ska antas till lärarutbildningarna.

AVVECKLING AV RÅDET FÖR FORSKNING OM UNIVERSITET OCH HÖGSKOLOR

Högskoleverket har slutfört uppdraget. Arkivet är överfört till verket och rådets lokaler är uthyrda. 1997 års bokslut har godkänts av Riksrevisionsverkets revisorer. Avvecklingskostnaderna uppgick till

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska senast den 15 oktober 1998 överlämna en redovisning av antalet helårsstudenter under läsåret 1997/98 till Bonus. Redovisningen ska avse alla statliga lärosäten, stiftelsehögskolorna samt vård- och viss annan utbildning som bedrivs av kommun eller landsting. Uppgifterna ska ligga till grund för debitering av de rättigheter att kopiera för undervisningsändamål som lärare vid universitet och högskolor har enligt statens avtal med Bonus.

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska senast den 4 december 1998 lämna Utbildningsdepartementet uppgifter på antalet helårsstudenter i vårdutbildningar under läsåret 1997/98. Uppgifterna ska ligga till grund för att fördela statsbidrag till vårdutbildningar som finansieras av landsting och kommuner.

Regleringsbrevet. Högskolor med lärarutbildning ska höra Högskoleverket och Skolverket före beslut om dimensioneringen av olika ämneskombinationer och inriktningar. Grundskolans och gymnasieskolans behov av lärare med specialpedagogisk examen och lärare i svenska som andraspråk ska därvid särskilt beaktas.

Regleringsbrevet. Högskoleverket ska slutföra avvecklingen av Rådet för forskning om universitet och högskolor. Avvecklingskostnaderna för rådet ska återrapporteras i verkets årsredovisning.

Bokslut

RESULTATRÄKNING I JANUARI–31 DECEMBER 1998

Verksamhetens intäkter		Tkr	
		I jan - 31 dec 1998	I jan - 31 dec 1997
Intäkter av anslag	Not 1	181 957	194 404
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	Not 2	22 569	24 159
Intäkter av bidrag	Not 3	10 145	754
Summa		214 671	219 318
Verksamhetens kostnader			
Kostnader för personal	Not 4	-61 640	-61 195
Kostnader för lokaler		-9 550	-9 253
Övriga driftkostnader	Not 5	-139 979	-144 148
Avskrivningar		-6 008	-4 667
Summa		-217 177	-219 263
Verksamhetsutfall		-2 506	55
Finansiella intäkter och kostnader			
Ränteintäkter	Not 6	2 998	4 274
Övriga finansiella intäkter			
Räntekostnader	Not 7	-657	-916
Övriga finansiella kostnader		-14	
Saldo		2 328	3 358
Transfereringar			
Medel från statsbudgeten för finansiering av bidrag	Not 8	73 044	76 813
Medel från myndigheter för finansiering av bidrag		1 576	
Medel från fonder m.m. för finansiering av bidrag	Not 9	16 969	9 785
Lämnade bidrag		-91 590	-86 598
Saldo		0	0
Årets kapitalförändring	Not 10	-179	3 412

BALANSRÄKNING 31 DECEMBER 1998

Tillgångar

Tkr		31 dec 1998	31 dec 1997
Omsättningstillgångar			
Kassa,bank		6	73
Tillgodohavande hos Riksgäldskontoret	Not 11	45 355	120 927
Fordringar hos andra myndigheter		9 124	3 037
Kundfordringar		1 336	149
Övriga fordringar		263	53
Summa omsättningstillgångar		56 085	124 239
Periodavgränsningsposter			
Förutbetalda kostnader	Not 12	2 396	2 718
Övriga upplupna intäkter			1 109
Summa periodavgränsningsposter		2 396	3 827
Avräkning med statsverket	Not 13	-33 393	-69 132
Anläggningstillgångar			
Finansiella tillgångar			
Aktier	Not 14	4 457	4 457
Materiella tillgångar			
Maskiner/inventarier	Not 15	27 194	10 351
Summa anläggningstillgångar		31 651	14 808
Summa tillgångar		56 738	73 743

Skulder och kapital

Tkr		31 dec 1998	31 dec 1997
Kortfristiga skulder			
Skuld till Riksgäldskontoret	Not 16	10 906	2 946
Skulder till andra myndigheter	Not 17	4 886	28 273
Leverantörsskulder		7 924	9 405
Personalens källskatt		1 641	1 551
Övriga skulder		1	70
Förskott från uppdragsgivare	Not 18	7 947	17 696
Summa kortfristiga skulder		33 305	59 941
Periodavgränsningsposter			
Upplupna kostnader	Not 19	4 136	4 133
Långfristiga skulder			
Skuld till Riksgäldskontoret	Not 20	16 288	6 522
Summa långfristiga skulder		16 288	6 522
Myndighetskapital			
Statskapital	Not 21	4 457	
Balanserad kapitalförändring		-1 271	-265
Kapitalförändring enl. resultaträkningen		-179	3 412
Summa myndighetskapital		3 008	3 147
Summa skulder och kapital		56 738	73 743
Ansvarsförbindelser		Inga	Inga

ANSLAGSREDOVISNING 1998

Anslag Anslagspost Delpost Tkr	Not 22	Ingående över- föringsbelopp		Utgifter mot anslag	Inkomster mot anslag	Nettoutgift mot anslag	Saldo
		Ingående reservation	Tilldelade medel				
16 C 1							
Högskoleverket		38 912	127 667	143 942	19 333	124 609	41 970
16 B 45							
Särskilda utgifter inom universitet och högskolor m.m.							
16 B 45.5							
Utveckling av lärarutbildning		22 536	26 556	7 234		7 234	41 858
16 B 45.6							
Utveckling av naturvetenskap och teknik							
– att fördela		4 930	12 257	11 066		11 066	6 121
– NOT-projektet		3 598	1 838	2 799		2 799	2 637
Summa		8 528	14 095	13 865		13 865	8 758
16 B 45.7							
Jämställdhet		24 750		23 438		23 438	1 312
16 B 45.10							
Övrig forskning							
– Forskning inom IT-pedagogik		5 000		4 646		4 646	354
16 B 45.12							
För regeringens fördelning							
– Pedagogisk användning av IT i högre utbildning		7 150		4 482		4 482	2 668
– Högskoleprov för synskadade och dyslektiker		18		18		18	
– Konstnärligt perspektiv nat/tekn/med		2 000		1 416		1 416	584
Summa		9 168		5 915		5 915	3 253
16 B 45.15							
Tempus		5 987		1 038		1 038	4 949
16 B 47							
Sunet		102 638	37 292	67 458	3 146	64 312	75 618
16 D 17							
Särskilda utgifter för forsknings- ändamål							
16 D 17.9							
Medel till reg förfog för särsk utg för forsknändamål			600	443		443	157
	Not 23						
VIII C 44 95/96							
Utvecklingsverksamhet och internationell samverkan							
VIII C 44.1 95/96							
Tempus		1 586		1 586		1 586	

FORTS. ANSLAGSREDOVISNING 1998

Anslag Anslagspost Delpost Tkr	Not 22	Ingående överföringsbelopp		Utgifter mot anslag	Inkomster mot anslag	Nettoutgift mot anslag	Saldo
		Ingående reservation	Tilldelade medel				
VIII C 45 95/96							
Särskilda utgifter inom universitet och högskolor							
VIII C 45.25.27 95/96							
NOT		2 189		2 189		2 189	
VIII C 46 95/96							
Övriga utgifter inom grundutbildningen							
VIII C 46.2.27 95/96							
Basår (NOT)		1 296		1 296		1 296	
VIII C 47 95/96							
Övriga utgifter inom forskning/forskarutbildning							
VIII C 47.2.10 95/96							
Kvinnliga doktorander		7 250		3 000		3 000	4 250
VIII F 2 95/96							
Utvecklingsarbete inom utbildningsdepartementets område							
	Not 24	3 547		1 429		1 429	2 118
Summa		233 387	206 210	277 480	22 479	255 001	184 596

Redovisning mot inkomsttitel	Belopp	
Inkomsttitel 2393 01	468	Ränta på justering av anslaget 16 C I Högskoleverket 1997.
Summa	468	

FINANSIERINGSANALYS 1998

Tkr	1998		1997	
Drift				
Kostnader exklusive avskrivningar		-211 840		-215 513
<i>Finansiering genom avgifter och bidrag:</i>				
Intäkter av avgifter och ersättningar	22 569		24 159	
Intäkter av bidrag	10 145		754	
Övriga intäkter	2 998		4 274	
Summa	35 712	35 712	29 187	29 187
Saldo		-176 128		-186 326
<i>Finansiering från statsbudgeten:</i>				
Anslagsmedel som erhållits för drift	176 010	176 010	185 989	185 989
Överskott av medel från driften		-117		-336
Ökning av kortfristiga fordringar	-6 053		-2 926	
Minskning av kortfristiga skulder	-34 592	33 774		
Summa	-40 645	-40 646	30 849	30 849
Kassaflöde till drift		-40 763		30 512
Investeringsverksamhet				
Investeringar i finansiella tillgångar			-3 266	
Investeringar i materiella tillgångar	-22 851		-4 797	-4 797
Summa investeringsutgifter	-22 851	-22 851	-8 064	-8 064
<i>Finansiering av investeringar:</i>				
Lån från Riksgäldskontoret	23 672		3 953	
- amorteringar	-5 946		-4 305	
Summa	17 726	17 726	-352	-352
Ökning av balanserad kapitalförändring	40	40		
Förändring av långfristig skuld			-1 245	
Avgär överföring till eget kapital			1 191	
Tillförda driftmedel	5 986	5 986	8 415	8 415
Summa medel som tillförts för finansiering av investeringar		23 712		8 010
Överskott av medel till investeringsverksamhet		861		-54
Kassaflöde till investeringsverksamhet		861		-54
Transfereringar				
Utbetalade bidrag	-91 590		-86 598	
Kassaflöde till transfereringar		-91 590		-86 598
<i>Finansiering av bidragsutbetalningar</i>				
Medel från statsbudgeten	73 044		76 813	
Medel från andra myndigheter	1 576			
Medel från stiftelser	16 969		9 785	
Summa medel som erhållits för finansiering av bidragsutbetalningar		91 590		86 598
Förändring av likvida medel		-39 902		30 459

FORTS. FINANSIERINGSANALYS

Specifikation av Förändring av likvida medel	1998	1997
Likvida medel vid årets början	51 869	21 410
Förändring av kassa postgiro	-67	13
Förändring av tillgodohavande RGK	-75 572	-7 203
Förändring av fordran/skuld till statsverket	35 738	37 649
Förändring av likvida medel	-39 901	30 459
Likvida medel vid årets slut	11 967	51 869

BOKSLUTSKOMMENTARER OCH NOTER TILL ÅRSBOKSLUT SAMT ANSLAGSREDOVISNING OCH FINANSIERINGSANALYS FÖR RÄKENSKAPSÅRET 1998

TILLÄMPADE REDOVISNINGSPRINCIPER

Årsredovisningen är upprättad i enlighet med förordningen om myndigheters årsredovisning m.m. (1996:882). Redovisningen vid Högskoleverket följer god redovisningssed såsom den kommer till uttryck i Riksrevisionsverkets rekommendationer till 2§ bokföringsförordningen. Som periodavgränsningspost bokförs händelser med belopp överstigande 10 000 kr. Brytdag (enligt bokföringsförordningens 4 §) för avräkning av anslag har fastställts till den 15 jan 1999.

KOMMENTAR

Enligt regleringsbrevet för 1998 skall Högskoleverket slutföra avvecklingen av Rådet för forskning om universitet och högskolor. Högskoleverket har övertagit Rådets balanser, vilket marginellt har påverkat redovisningen i årsbokslutet.

SUNET

Högskoleverket är ansvarigt administrativt organ för universitetsdatornätet SUNET. Detta innebär att Högskoleverket svarar för in- och utbetalningar som rör SUNET.

ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR

Högskoleverket redovisar maskiner och inventarier som tillgång i balansräkningen. Tillgångarnas restvärde redovisas, d.v.s. ursprunglig anskaffningskostnad reducerad med ackumulerade avskrivningar. Avskrivning görs linjärt och med hänsyn till bedömd ekonomisk livslängd. Möbler m.m. avskrivs på fem år medan för kontorsmaskiner/inventarier är avskrivningstiden fyra år. SUNET:s tyngre investeringar i datorer och kringutrustning avskrivs på tre år. Maskiner och inventarier med ett anskaffningspris på lägst 10 000 kr tas upp som tillgång i balansräkningen. Ekonomisk livslängd för Högskoleverkets persondatorer och kringutrustning understiger tre år och direktavskrivs.

NOTER TILL RESULTATRÄK- NINGEN

Not 1

Posten intäkter av anslag motsvarar nettoutgift på anslag exklusive transfereringar. Summan intäkter av anslag 181 957 tkr och transfereringar från statsbudgeten 73 044 tkr motsvarar summa nettoutgifter mot anslag 255 001 tkr enl anslagsredovisningen. Av beloppet 181 957 tkr avser 108 558 tkr anslaget 16 C i Högskoleverket samt 59 665 tkr anslaget 16 B 47 SUNET

Not 2

Posten består av följande delposter (tkr):

Intäkter för Högskoleprovet	17 639
Intäkter avseende SUNET	3 146
Intäkt royalty Grundutbildningsrådet	63
Intäkter avseende NOT-projektet	28
Övriga intäkter (1992:191 § 4)	1 693

Not 3

Posten avser intäkter från externa medel (tkr):

SUNET	9 414
KK-stiftelsen (SUNET)	242
Utveckling av undervisning om genus	130
Försvarshögskolan	363
Övriga EU-medel	4

Not 4

Ersättningar till av regeringen utsedda styrelseledamöter/motsvarande (tkr):

Högskoleverkets styrelse	1998
Amér	16,2
Anell	7,2
Askling	12,6
Bengtsberg	10,8
Ekmaner	10,8
Hillman Pinheiro	10,8
Lindencrona	10,8
Marklund	5,4
Petersson	12,6

Styrelsen sammanträdde nio gånger under 1998. Inga ledamöter har avtal med Högskoleverket om ersättningar eller andra förmåner som gäller med framtida utbetalningar.

Övriga styrelse- och rådsuppdrag i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag

Anell	Umeå Universitet. Volvo Aero Corporation.
Amér	Kilroys Travel Sweden. Sveriges Förenade Studentkårer Service AB.
Bengtsberg	Allmänna pensionsfondens 2:a fondstyrelse. Boverket. Folksam. Riksbyggen.
Marklund	Institute for Research and Competence Holding AB. KK-stiftelsen. Mittregionen Media Produktion AB. Norrlands Universitetsförslag. Sveriges utbildningsradio.
Lindencrona	Stockholms universitet.
Petersson I	Länsstyrelsen lekmananämnd, Västra Götaland
Hagström	Forskningsberedningen, IT-kommissionen.
Hillman	
Pinheiro	SIDA. Vardagsmakt AB.
Johansson	Allmänna pensionsfonden 4:e fondstyrelse.

Swedestart AB.

Högskolans avskiljandenämnd	1998
Bergquist Levin	12,3
Blomqvist	1,3
Gran	1,3
Granérus	2,5
Hovden	1,3
Kaså	2,5
Norrving	1,3
Sanmark	24,3
Sundén	3,4
Wallin	2,5

Övriga styrelse- och rådsuppdrag i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag

Bergquist Levin	Registrernämnden. Resegarantinämnden.
Gran	Lärarhögskolan i Malmö.
Sanmark	Statens konstmuseum. Skolväsendets överklagandenämnd.

Överklagandenämnden	1998
Andersson	14,3
Andreen	7,8
Berglund	16,9
Holmstrand	59,4
Sigeman	30,3
Styrborn	12,3
Sundelin	35,7
Svanberg	15,6
Warnling Nerep	6,5

Övriga styrelse- och rådsuppdrag i andra statliga myndigheter eller i aktiebolag

Andreen	Socialstyrelsens vetenskapliga råd. Institutet för kvalitetsutveckling.
Berglund	Sollentunahem AB.

Not 5

Av övriga driftkostnader 139 979 tkr avser 69 543 tkr SUNET:s anslag 16 B 47 och externa medel samt 62 015 tkr anslaget 16 C i Högskoleverket.

Not 6

Av ränteintäkter avser 2 997 tkr ränteintäkter på räntekonto i Riksgäldskontoret.

Not 7

Räntekostnader för lån hos Riksgälden utgör 612 tkr.

Not 8

Grundutbildningsrådets transfereringar uppgår till 19 132 tkr. Transfereringar för jämställdhet, anslaget 16 B 45.7, utgör 23 433 tkr.

Not 9

Transfereringar av medel från Erasmus uppgår till 16 475 tkr.

Not 10

Specifikation av årets kapitalförändring (tkr)

- amorteringar	5 946
- upplupna räntekostnader Riksgälden	-20
- ökning semesterlöneskuld inkl soc avg	-96
- avskrivningar	-6 008
Årets kapitalförändring	-179

NOTER TILL BALANSRÄKNINGEN

TILLGÅNGAR

Not 11

Behållning räntekonto (tkr)

Anslagsmedel	37 222
Avgifter	7 198
Bidrag från annan statlig myndighet	431
Övriga icke statliga bidrag	504
Övriga medel	0
Summa behållning på räntekonto	45 355

Kortsiktigt likviditetsbehov 24 139 tkr. Kredit på räntekonto 14 524 tkr har ej utnyttjats. Saldot på räntekontot har påverkats av att justering mellan räntekonto och statsverkets checkräkning har gjorts efter avstämning av posten "Avräkning statsverket".

Not 12

Posten består av förutbetalad hyra för första kvartalet 1999.

Not 13

Avräkning med statsverket (kr)

Ingående balans	-69 005 783,71
Avräknat mot statsbudgeten	
• Anslag	255 001 034,61
• Inkomsttitel	-468 222,00
Avräknat mot statsverkets checkräkning	
• Anslagsmedel som tillförts räntekonto	-188 797 000,00
• Medel från räntekonto som tillförts inkomsttitel	468 222,00
• Uppbördsmedel m.m. PG inbetaln ej räntebärande	48 822 122,56
• Transfereringar mm	-79 413 851,42
Utgående balans	-33 393 477,96

Not 14

Posten avser av SUNET under 1997 och tidigare tecknade aktier i NORDUnet. Anskaffningsvärdet är satt till valutakursen anskaffningsdagen.

Not 15

Maskiner och inventarier (tkr)

	Högskole-	Sunet	Summa
	verket		
Anskaffningsvärde 1.1.1998	4 223	16 231	20 455
Årets investeringar	111	22 701	22 811
Årets avskrivning	-737	-5 271	-6 008
Ack. avskrivningar tidigare år	-2 348	-7 714	-10 065
Restvärde 31.12.1998	1 249	25 945	27 194

SKULDER OCH KAPITAL

Not 16

Kortfristig del av skuld till Riksgäldskontoret. Beviljad låneram 42 000 tkr.

Not 17

Den stora differensen mellan år 1997 och 1998 beror på att i skulden per 31 dec 1997 ingick ett skuldbelopp om

22 000 tkr hänförligt till riksdagsbeslut om att anslaget Högskoleverket skulle minskas med detta belopp.

Not 18

Posten består av medel avseende Erasmus 6 921 tkr, medel från KK-stiftelsen 504 tkr, medel för utveckling av undervisning om genus och jämställdhet 294 tkr, medel från Försvarshögskolan 137 tkr samt övriga EU-medel 92 tkr.

Not 19

Periodavgränsningsposten består av upplupen semesterlöneskuld 2 878 tkr och sociala avgifter för skulden 1 238 tkr samt upplupen räntekostnad för lån hos riksgäldskontoret 20 tkr.

Not 20

Långfristig del av skuld till Riksgäldskontoret. Jmf not 16. **Specifikation av utnyttjad låneram (tkr)**

	Ingående balans	Under året upptagna lån	Amortering under året	Utgående balans
Högskv	1 653	181	-584	1 250
Sunet	7 815	23 491	-5 362	25 944
Summa	9 468	23 672	-5 946	27 194

Not 21

Statskapital utan avkastningskrav utgörs av aktier i NORDUnet, se även Not 14. Tidigare redovisades denna post under "Balanserad kapitalförändring".

NOTER TILL ANSLAGS- REDOVISNINGEN

Not 22

Anslagskredit 3 830 tkr.

Not 23

Avvecklingskostnader för Rådet för forskning om universitet och högskolor har under året uppgått till 443 tkr. Kostnader för bl.a. arkivering beräknas tillkomma under 1999.

Not 24

Enligt regeringsbeslut 1998-11-12 disponerar Högskoleverket ytterligare 2 000 tkr under anslaget 1995/96 VIII F 2 Utvecklingsarbete inom Utbildningsdepartementets område. Ingående reservation har följaktligen ökat med 2 000 tkr.

NOT TILL FINANSIERINGS- ANALYSEN

Not 25

En extra rad "Ökning av balanserad kapitalförändring" 40 tkr har lagts in och motiveras av att Högskoleverket som avvecklingsmyndighet för Rådet för forskning om universitet och högskolor övertog rådets balanser. En anläggningstillgång med bokfört värde 40 tkr från rådet har tillförts utan att det inneburit någon likvidmässig transaktion.

SUNET 1998

Dessa poster ingår i Högskoleverkets årsbokslut 1998 (tkr)

Tillgångar	31 dec 1998	31 dec 1997
Räntekonto SUNETs del	523	5 001
Anläggningstillgångar	25 945	8 515
Aktier	4 457	4 457
Summa tillgångar	30 925	17 974
Skulder och kapital		
Skuld RGK SUNET	25 945	7 815
Externa medel	504	10 159
Upplypna räntekostnader	19	
Statskapital	4 457	
Balanserat kapital	3 176	1 191
Årets kapitalförändring	72*	3 176
Summa skulder och kapital	30 925	17 974
Verksamhetens intäkter I jan–31 dec 1998		
Intäkter av anslag	64 312	
Intäkter av avgifter och andra ersättningar	3 146	
Intäkter av bidrag	9 655	
Summa	77 113	
Verksamhetens kostnader		
Personalkostnader	-1 471	
Lokalkostnader	-176	
Övriga driftkostnader	-69 543	
Avskrivningar	-5 271	
Summa	-76 461	
Finansiella intäkter och kostnader		
Räntekostnader	-580	
Saldo	-580	
Årets kapitalförändring	72	
Anslagsredovisning, tkr 1998		
I 6 B 47 SUNET		
Ingående överföringsbelopp	102 638	
Tilldelade medel	37 292	
Utgifter mot anslag	-67 458	
Inkomster mot anslag	3 146	
Saldo	75 618	
* Amorteringar	5 362	
Periodiseringar	-19	
Avskrivningar	-5 271	
Årets kapitalförändring	72	

**SAMMANSTÄLLNING ÖVER VÄSENTLIGA
UPPGIFTER BOKSLUT 1998**

	1995/96	1997	1998
• Låneram i Riksgäldskontoret, tkr			
– beviljad låneram	29 000	29 000	42 000
– utnyttjad låneram	9 819	9 468	27 194
• Kontokredit Riksgäldskontoret ej utnyttjad, tkr	12 600	14 367	14 524
• Ränteutgifter på räntekonto, tkr	11 860	4 273	2 997
• Avgiftsutgifter, tkr	41 041	24 159	22 569
– varav för högskoleprovet	25 343	19 165	17 639
• Anslagskredit ej utnyttjad, tkr	4 310	6 300	3 830
• Utgående reservationer/anslagssparande, tkr	189 453	206 638	184 596
• Antal			
– årsarbetskrafter	144,75	126	124,15
– medeltal anställda	96,5	120,5	130,7
• Driftkostnad per årsarbetskraft, tkr	1 670	1 700	1 662
• Årets kapitalförändring, tkr	-1 726	3 412	-179
• Balanserad kapitalförändring, tkr	269	-265	-1 271